

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету з питань освіти, науки та інновацій

03 листопада 2021 року

Веде засідання Голова Комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Розпочинаємо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Сьогодні в порядку денному дев'ять питань.

Перше. Про усунення неточностей та неузгодженостей в тексті прийнятого Верховною Радою України 2 листопада 2021 року Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти".

Друге. Про розгляд рішення Рахункової палати України номер 21-2 "Про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами".

Третє. Про розгляд рішення Рахункової палати України від 25.05. номер 11-2 "Про розгляд Звіту про результати аудиту ефективності виконання заходів з матеріально-технічного забезпечення закладів загальної середньої освіти за кошти субвенцій з державного бюджету".

Четверте. Проект Закону про внесення змін до статті 48 Закону України "Про вищу освіту" щодо врегулювання освітньої діяльності у сфері вищої освіти для іноземців та осіб без громадянства.

П'яте. Проект Закону про внесення змін до статті 48 Закону України "Про вищу освіту" щодо мови освітнього процесу для іноземців та осіб без громадянства.

Шосте. Проект Закону про внесення змін до статті 48 Закону України "Про вищу освіту" щодо мови освітнього процесу в закладах вищої освіти для іноземців та осіб без громадянства.

Сьоме. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо оприлюднення щорічного звіту керівника закладу вищої освіти та цільових показників діяльності закладу вищої освіти (на підставі двох законопроектів – основного і альтернативного).

Восьме. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти і науки.

І дев'яте. "Різне", в ньому є один пункт щодо підготовки плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2022 рік відповідно до доручення Голови Верховної ради.

Чи є в когось доповнення, зауваження до порядку денного. Пані Олена.

ЛИС О.Г. Доброго дня, колеги! Я пропоную в пункт "Різне" додати ще такий пункт, як розглянути питання створення на базі комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій робочої групи з підготовки проекту Закону України щодо врегулювання питань оплати праці педагогічних працівників з метою створення умов для підвищення їх соціального статусу та підвищення рівня освіти в Україні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я думаю, колеги, чудова ідея, ніхто не буде заперечувати, всі підтримують.

Чи є ще доповнення, зауваження? Тоді давайте проголосуємо за затвердження порядку денного.

Хто – за? З урахуванням пропозиції пані Олени. Хто – проти? Утримався? Дякую. Одноголосно.

Отже, переходимо до пункту першого порядку денного: про усунення неточностей та неузгодженостей у тексті прийнятого Верховною Радою України 2 листопада 2021 року Закону України "Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти" (реєстраційний номер 6197).

Шановні колеги, ми всі пам'ятаємо, як ми вчора вольовим рішенням прийняли за основу і цілому законопроект за реєстраційним номером 6197. Але перед його прийняттям у нас була дискусія з декількома фракціями і врешті-решт ми підключили Голову Верховної Ради, і маємо спільну домовленість перед голосуванням, що нам дало можливість його проголосувати одразу за основу і в цілому, про те, що ми внесемо сюди маленькі тимчасові, не тимчасові, а технічні, вибачте, правки.

Перше. В абзаці третьому розділу II "Прикінцеві та перехідні положення" в абзаці першому після слів "Кабінет Міністрів України" доповнити словами "за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки". Все ж таки у нас була дискусія, Кабінет Міністрів – це колегіальний орган, і хто вносив подання для того, щоб не було потім спроб оскарження навіть цього тимчасового складу, зробити його за поданням Міністерства освіти і науки.

І, друге, в абзаці другому після слів "за наслідками конкурсу", там, де ми говоримо про те, що Кабінет Міністрів може призначити тимчасовий склад, який буде працювати до моменту затвердження результатів за наслідками конкурсу, доповнити словами і знаками "(кома) але не більше 6 місяців з дня затвердження тимчасового складу". Цього абсолютно достатньо навіть з урахуванням зимових канікул, щоб провести конкурс і таким чином, щоб у нас не виникла, бо були застороги насправді, щоб у нас не виникла ситуація, коли тимчасовий склад може стати раптом не тимчасовим, а постійно діючим складом. Для того, щоб всіх стейкхолдерів заспокоїти, але при тому виконати, реалізувати ту ідею, яку ми напрацювали, і є пропозиція прийняти таке рішення. І згідно статті 131 Регламенту подати відповідну пропозицію Голові Верховної Ради, яку він поставить у вигляді постанови, такі, які сьогодні ми три проголосували, поставить найближчими днями, якщо вийде завтра чи післязавтра, щоб ми її проголосували, він підписав. Будемо просити Президента наступного тижня підписати цей закон, щоб він запрацював і дав можливість Кабінету Міністрів це зробити.

Чи є в когось доповнення, зауваження? Пане Ростиславе.

ПАВЛЕНКО Р.М. Швидше коментар. Підтримуючи саму ідею, ми не будемо виступати проти. Єдине прохання, в мотивуючій частині все-таки... призвести так, як вимагає 131 стаття. Тобто послатися на чинний Закон про Кабінет Міністрів, який вимагає, щоб хтось ініціював подання. Так само те, що конкурс повинен мати якийсь строк. Тобто послатися на закон, який нібито не відображений в попередній редакції, щоб таким чином зняти ці побоювання, що ми відкриваємо скриньку пандори і через 131 статтю надалі буде змінюватися законодавство.

От, якщо можна, просто...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ви маєте на увазі, в мотивувальній частині рішення нашого?

ПАВЛЕНКО Р.М. Саме так.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Заперечень немає? Цілком слушно. Колеги, чи є ще доповнення, зауваження? Тоді ставлю проект рішення з пропозиціями пана Ростислава на голосування.

Хто – за, прошу проголосувати. Бачу. Дякую. Одноголосно.

ЛУКАШЕВ О.А. Лукашев – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Взагалі єдність тотальна. Дякую, колеги. Рішення прийнято.

Наступний пункт порядку денного, пункт другий: про розгляд рішення Рахункової палати від 28.09.2021 року № 21-2 "Про результати аудиту ефективності використання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами".

Доповідачем є представник Рахункової палати, в даному випадку член Рахункової палати пан Андрій Майснер, і співдоповідачем є Юлія Миколаївна Гришина. З кого почнемо?

ГРИШИНА Ю.М. Я пропоную, якщо можна, Сергій Віталійович, давайте я пару слів скажу і передам слово Майснеру.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. В мене тільки є пропозиція. Шановні колеги, давайте поставимо регламент хвилин, принаймні на основну доповідь Рахункової палати хвилин 7-8, щоб ми не затягували, бо в нас сьогодні дуже багато рішень комітету.

Пане Андрію, ви не проти?

МАЙСНЕР А.В. Я – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Тоді, пані Юлія, будь ласка.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Сергій Віталійович.

Колеги, буду намагатися максимально коротко, хоча тема дуже-дуже важлива для захисту права на освіту наших з вами дітей українських з особливими освітніми потребами.

Рівно рік тому я виступала на засіданні комітету говорячи про те, що нам необхідно провести аудит того, як витрачається субвенція з державного бюджету на навчання дітей з особливими освітніми потребами. Я дуже вдячна вам. Ви всі підтримали мою пропозицію. І наслідком цього став аудит, який було проведено Рахунковою палатою.

Що я коротко хочу сказати за наслідками цього аудиту. Всі наші такі переживання з цього приводу, вони виправдалися і навіть перевершили все те, про що ми тут з вами говорили. І я хочу сказати, що кожного року, коли ми з вами боремось за збільшення фінансування сфери освіти і науки, і зараз боремось за збільшення фінансування... Я вам хочу сказати, що я проаналізувала досвід різних країн світу. І рівень фінансування освіти і науки в деяких випадках перевищує, за відсотком до ВВП перевищує рівень фінансування найуспішніших за рівнем освіти країн світу.

Тобто про що це свідчить. Що окрім того, що ми виділяємо велику кількість коштів на освіту, ми повинні подбати про те, щоб ці кошти використовувалися ефективно. І кожна копійка, яку ми виділяємо, безпосередньо доходила до своїх одержувачів.

Ось результати, які ми отримали. Теж про основні моменти розкаже представник, заступник голови Рахункової палати. Я наведу вам просто короткий приклад. Рахункова палата виявила, що не забезпечено ефективного управління коштами субвенцій: 19-й рік – 115 мільйонів, 20-й рік – 250 мільйонів гривень, які не використано на державну підтримку дітей з особливими освітніми потребами, та залишено на рахунках місцевих бюджетів без використання. Як наслідок цього... 19-й рік – 115, 20-й рік – 250 мільйонів гривень. Як наслідок більше третини дітей з особливими освітніми потребами в 19-му і 20-му роках недоотримали психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових послуг відповідно до їх індивідуальної програми розвитку, спрямованої на корекцію цих порушень. Це, м'яко кажучи, дуже прикро, оскільки таке неефективне використання коштів призводить до того, що потім наступного року ми з вами не можемо говорити на бюджетному комітеті, відстоювати підняття рівня цих

субвенцій, оскільки вони із року в рік не використовуються. І як показує тенденція, розмір їх використання із року в рік тільки збільшується. Тому, колеги, зараз, самі розумієте, яка ситуація, зараз, будь ласка, пан Андрій Майснер. Я вам дякую за те, що ви провели достатньо оперативно і провели велику роботу по аудиту використання цієї субвенції. Передаю вам слово. Дякую.

МАЙСНЕР А.В. Дякую, пані Юліє. Дякую, пане Сергію.

Шановні народні депутати, члени комітети, учасники засідання Комітету освіти і науки Верховної Ради України. Дійсно, ми на підкомітеті попередньо я доповідав інформацію за результатами цього аудиту, затвердженого рішенням Рахункової палати. Ситуація, якщо не сказати жахлива, то сказати не дуже добра, це як мінімум. Те, що пані Юлія зараз навела один з ключових показників – це факт, це індикатор того, що відбувається. І бюджетне фінансування за кошти платників податків у нашій державі відбувається не для забезпечення процесу фінансування, а для досягнення цілей.

Цілі цієї, як іноді її гучно називають, і хотілося б щоб так воно і було, реформи, якісної реформи по діткам з особливими освітніми потребами, вони, на жаль, сьогодні не досягаються здебільшого через взагалі відсутність індивідуальної програми навчання кожної такої дитини. А весь сенс цих змін, які фінансуються завдяки в тому числі і принциповій позиції Верховної Ради, профільного комітету в цій державі за рахунок платників податків, це якраз індивідуальний підхід до такої дитини, надання можливості навчатися, соціалізуватися і не втрачати можливості на здобуття освіти.

Для того, щоб вкластися в регламент, відведений головою комітету, на який я погодився однозначно і розумію всю важливість часу, хотів би коротко ще декілька прикладів навести.

Хотілось би зазначити, що ключовою проблемою... от у рішенні Рахункової палати вона йде там під певним пунктом 3, здається, а в принципі, це проблема номер один. Сьогодні триває вже бюджетний процес вже на майбутній бюджетний період. І дуже важливо, щоб ви, шановні колеги народні депутати, через призму цього аудиту ще раз побачили, наскільки формальною є позиція щодо мотивації праці педагогічного складу навчальних закладів, особливо коли ми говоримо про так званих корекційників.

Знаю, і багато хто це зрозумів, що вдалося трошки підняти цю мотивацію. Я не пам'ятаю, там про 20 відсотків, здається, коректно говорити, але цього недостатньо. Сьогодні вкрай критична ситуація з залученням таких фахівців по всій Україні і ми за великим рахунком, оголосивши реформу, виділивши бюджетне фінансування, маємо ситуацію, коли немає кому займатися з дітками.

Вибачте, жодну реформу без людей, які будуть своїми руками, ногами і думками, і фаховим досвідом рухати ці реформи, неможливо здійснити апріорі. Це просто утопія. Тому все це в звіті розписано в конкретних фактах, в розрізі регіонів, конкретних навчальних закладів. Ми робили в тому числі за міжнародними стандартами аудиту опитування різноманітні, в тому числі без зазначення особи, яка опитувалась, серед тих, хто безпосередньо є стейкхолдерами цього процесу. І хотілось би зазначити, що сьогодні є, я не буду пафосно говорити, історичний шанс, але шанс все ж таки врахувати гостру, критичну необхідність підвищення мотивації праці, матеріальної мотивації праці корекційного педагогічного складу для того, щоб ми хоча би в наступних бюджетних періодах могли сподіватися на досягнення цілей бюджетного фінансування за цією субвенцією і програмою.

Хотілось би також зазначити, що за даними 22 регіональних органів освіти в 19-му році з 1,5 мільйона додаткових корекційно-розвиткових занять для дітей, які здобували освіту в інклюзивних класах, групах закладів дошкільної та загальної середньої освіти проведено мільйон, тобто для кожної дитини в середньому не проведено 10 занять, при цьому їх кількість має становити близько всього 70 занять, 10 з них не проведено. У 20-му році з понад 2 мільйонів занять проведено 1,3, тобто не проведено в середньому 36 занять ... *(Не чути)* майже 92 заняття на рік. Хотілось би також навести один приклад по мотивації праці і по важливості сьогодні співпраці якраз, яка, я знаю, є плідна, і зараз було би дуже важливо, щоб вона спрацювала тут в синергії Комітету освіти і науки і бюджетного комітету.

Мова йде, наприклад, про такий приклад. Наприклад, фахівцю, який живе у місті Жмеринка, для проведення занять щонайменше 2 години на тиждень з особами ООП, в селі Почапінці Жмеринської територіальної громади Вінницької області необхідно використати найкоротше автобусне сполучення з пересадкою в селі Людавка Жмеринського району, та за розрахунками контрольної групи, виплатити на оплату проїзду за маршрутом Жмеринка – Людавка – Почапінці

щонайменше 76 гривень, з урахуванням повернення до міста Жмеринка, зі своєї кишені. При цьому вартість однієї години занять на сьогодні становить 108 гривень 90 копійок. Тобто, з врахуванням оплати за проїзд фахівець матиме 32 гривні 94 копійки заробітку. Результати анонімного анкетування 106 вчителів-дефектологів і 80 керівників закладів освіти з різних регіонів, проведеного Рахунковою палатою під час аудиту згідно з міжнародними стандартами аудиту, які проводять додаткові заняття, підтвердили незадоволеність рівнем оплати і наявність проблем з підбором кадрів на посади асистентів вчителів – реабілітологів, дефектологів, психологів.

Як наслідок 250 батьками самостійно організовується проведення необхідних занять із залученням приватних фахівців, витрати на яких становлять 10-80 відсотків сімейного бюджету. Це щодо ефективності реформування.

Також хотілось би зазначити про цю вартість. Залучити за цивільно-правовими договорами вузькоспеціалізованих фахівців на сьогодні майже неможливо у зв'язку з низькою оплатою послуг за рахунок субвенцій за проведення у закладах освіти додаткових занять, порівняно із середньою ринковою вартістю корекційних послуг на ринку відповідних послуг. У місті Львові, наприклад, вартість годинного заняття з логопедом та логопедом-дефектологом у приватних закладах становить 200-700 гривень, у місті Києві 500-600, у Харкові від 300 до 500.

Хотілось би зазначити, що в звіті і в рішенні, я сподіваюсь, що в більшості народних депутатів, членів комітету була змога за часом, не дивлячись на щільний графік, ознайомитись з цими результатами. Все розписано настільки, щоб було зрозуміла об'єктивна картина, об'єктивний стан речей. Ми дали відповідні рекомендації. На сьогодні дуже ретельно контролюємо виконання їх. Очевидно, що тут роль Міністерства освіти і науки має бути ключова. Мова йде про те, що є у нас децентралізація в державі, немає у нас децентралізації в державі, а вона у нас є, хоч із нею теж є певні проблеми, але реформа все ж таки реалізується на справі, але все ж таки МОН має нести дієву координаційну функцію.

Очевидно, що все в центрі в Києві перевірити доподлинно кожен факт дуже важко. Але тенденції, вони по всій Україні, вони викладені в звіті і зараз дуже сподіваюсь на підтримку комітету прийняттям відповідного рішення і синергією з відповідними іншими органами Верховної Ради України, зокрема Комітетом з

питань бюджету, щодо врегулювання основних проблемних питань. Питання, які лежать в площині виконання органами центральної виконавчої влади сумлінно своїх обов'язків, відповідно посадовцями. Зокрема, є питання і до Міністерства охорони здоров'я. Я думаю, що, ну, після засідання підкомітету це питання якое там обговорювалося і може бути враховано в рішенні комітету. Мова йде про класифікатор міжнародний, який декілька років нічого не міняється і, по суті, і віз і нині там.

Значить, також питання, як я вже сказав, фінансового ресурсу, бюджетного для підвищення мотивації праці корекційного складу педагогічного, для того щоби ми врешті-решт досягнули тих цілей, які ми ставимо перед собою щодо підтримки таких дітей і їх родин. Бо не треба забувати ще і за батьків, які окрім того, що сплячують податки справно, за рахунок яких в тому числі здійснюються відповідні реформи в державі, вони ще й, я вибачаюсь, це, можливо, десь жорстоко, але це реалістично, не тільки не відмовився від дітей, а вони кожную хвилину дбають за те, щоби ці дітки не відчували себе якимись не такими. І завдяки...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Андрій, вибачте, нагадую вам про регламент.

МАЙСНЕР А.В. Так, і завдяки принциповій позиції комітету я сподіваюся, що ця позиція буде зреалізована в конкретних цифрах, фактах і досягненнях цієї реформи. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію.

Шановні колеги, давайте, я думаю, є пропозиція заслухати Міністерство освіти і науки. Хто від міністерства? Пан Андрій Вітренко чи пані Світлана Даниленко? Пані Світлана, напевно?

ДАНИЛЕНКО С.В. Да. Доброго дня всім! Ми відпрацювали ретельно всі пропозиції, які були надані нам Рахунковою палатою. Дякуємо за це. І по кожному пункту, які були до нас в рішенні Рахункової палати, пред'явлені нам, викладені нам як прохання виконати і внести зміни до законодавчих актів. Ми... По пунктах я вам доповім зараз.

Щодо пункту 3.1, яким рекомендовано Кабінету Міністрів України підготувати та внести на розгляд Верховної Ради законопроект про внесення змін

до частини третьої статті 10-3. Вибачте, 103-3 Бюджетного кодексу України. МОН підготувало проект змін до цієї статті. І на наступному тижні ми проведемо спочатку консультативну, а може вже і на цьому тижні, роботу з Мінфіном і подамо до Міністерства фінансів всі ці зазначені пропозиції, оскільки вносити такі зміни може тільки Міністерство фінансів.

Щодо пункту 3.2, яким передбачена актуалізація нормативних актів щодо застосування Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я і Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я дітей і підлітків для поділу осіб з особливими освітніми потребами за ступенем тяжкості порушень психологічного розвитку та визначення рівнів підтримки таких дітей у навчальному процесі за рахунок коштів державного бюджету.

Міністерство освіти і науки неодноразово зверталось до Міністерства охорони здоров'я, вже я сказав Андрій Васильович. Але ми просили, написали дуже багато звернень, але поки що від них нічого ми не дочекалися. І тому разом і з науковцями, і з академією педагогічних наук розробили категорії (типи) особливих освітніх потреб (труднощів). Вони враховують ступінь тяжкості порушень психологічного розвитку. Класифікації вже затверджені змінами, що були прийняті у 21-му році до Положення про інклюзивно-ресурсний центр. Це Постанова 545. Також у 21-му році були внесені зміни до положення про організацію інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти та новий Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти. Цими положеннями затверджені рівні підтримки в інклюзивних групах та класах. Разом з тим зі сторони МОН здійснюються усі кроки щодо поділу осіб з особливими освітніми потребами за ступенем тяжкості порушень психофізичного розвитку та визначення рівнів підтримки таких дітей у навчальному процесі за рахунок коштів державного бюджету.

Щодо пункту 3.4, який передбачає переглянути умови оплати послуг фахівців з проведення додаткових психолого-педагогічних і корекційного розвитку занять та збільшення видатків державного бюджету за цим напрямом з метою принципового вирішення кадрових потреб, Інститут освітньої аналітики наразі здійснює узагальнення таких даних, які були зібрані станом на 5 жовтня щодо кількості здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Після отриманого

узагальнення міністерством будуть здійснені розрахунки потреби та направлені пропозиції до Міністерства фінансів щодо необхідності додаткового фінансування.

Також щодо пункту 4, то про внесення змін до Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого Наказом Міністерства освіти і науки 1353, Положення про систему автоматизації роботи інклюзивно-ресурсних центрів, затвердженого наказом МОН, вже зараз дає можливість про внесення необхідних змін і такі зміни зараз готуються і будуть вноситись під час підготовки технічного завдання на доопрацювання на 22-й рік ми передбачаємо розробку відповідних модулів. Але на це також нам необхідна фінансова підтримка буде. Щодо визначення потреби у фахівцях з проведення додаткових психолого-педагогічних і корекційно-розвиткових занять, та надання пропозицій Міністерству економіки щодо збільшення необхідного державного замовлення на підготовку відповідних кадрів. Міністерство освіти і науки направило лист до областей щодо надання і збираємо в общем інформацію про потребу в таких фахівцях. Після узагальнення ці пропозиції будуть враховані нами при поданні направлення до Мінекономіки нашого проекту постанови на державне замовлення. Але тут необхідно сказати, що також дуже ми маємо місцями державне замовлення, але немає попиту серед молоді такої. І такі ж державні місця повинно передбачати регіональне замовлення і державне замовлення. Але з цим є у нас проблеми також.

Щодо розгляду питання зміни змісту освіти у закладах... ой, вищої освіти шляхом стандарту вищої освіти за спеціальністю у галузі знань "Професійна... освіта, педагогіка" та внесення пропозицій до стандартів за професією "Учитель" наказом МОН від 19-го і 21-го роки щодо стандарту вищої освіти за спеціальністю "Дошкільна освіта" та за спеціальністю "Початкова освіта" передбачені компетентності для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Наказом Мінсоцполітики від 23.12.20 року № 2736 про затвердження професійного стандарту за професією вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти, вчитель закладу загальної середньої освіти, вчитель з початкової освіти з дипломом молодшого спеціаліста передбачена інклюзивна компетентність. Таким чином зазначена рекомендація звіту, ми вважаємо, МОНом виконана в повному обсязі.

Щодо пункту 4, яким передбачено забезпечити підвищення ефективності планування розподілу та використання коштів субвенції та внутрішнього контролю, та оцінки ризиків на всіх етапах управління бюджетними коштами, з урахуванням відповідності визначеного ресурсу реальним потребам одержувачам та фактичних залишків бюджетних коштів, хочу сказати, що ця субвенція вона є перехідна. І кошти, які не використані в цьому році чи в минулому році, вони будуть використані в наступному році. Ці кошти розподіляються між бюджетами, обласними бюджетами відповідно до кількості дітей і необхідних засобів навчання, які необхідні для цих областей по їх заявках. Те, що йде далі в областях... одні використовують, інші не зовсім використовують, це вже робота обласних бюджетів. Оскільки вони розподіляють також за прогнозними даними, а по результатам навчального процесу десь надається менше, десь більше надається занять. Також треба врахувати, що в 20-му році це вже був COVID, у нас було дистанційне навчання і не з усіма дітьми, можливо, було це проводити.

Тому і економія коштів уже збільшилася за 20-й рік. У цьому році також ситуація була весною, локдаун, і була, ну, достатньо напружена. Але Міністерство освіти зі свого боку, ми плануємо те, що... ну, зобов'язуємося, беремося ми посилити контроль за використанням цих коштів і, мабуть, будемо, розробимо зараз додаткову... будемо витребувати і зміст, і додатково аналітичні дані для того, щоб контролювати уже більше обласні управління...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Світлана, вибачте, я нагадаю вам про регламент.

ДАНИЛЕНКО С.В. Добре.

Щодо того, щоб вони самі перерозподіляли між ОТГ ці гроші, розумієте, тоді не буде, бо є де комусь не вистачає, а у когось зайві, така ситуація. Дякую вам.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, дякую, пані Світлана. Юлія Миколаївна.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Сергію Віталійовичу.

В мене... у вас питання до Світлани Василівни?

_____. Буквально одне. Сергій Віталійович, дуже важливо для народних депутатів членів комітету, якщо дозволите.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, будь ласка.

_____. Пів слова, ремарка.

Шановні народні депутати члени комітету, я з повагою ставлюся до Світлани Василівни, до роботи міністерства, але хотів би нагадати, що ми маємо вже листопад місяць, кінець бюджетного періоду, зараз триває закладання по суті основ фінансових на наступний рік, і ми не можемо довго чекати поки там інститут, здається, профільний вивчить потребу так довго. Її особливо...

ДАНИЛЕНКО С.В. *(Не чути)*

_____. Да. вивчати там не треба. На сьогодні зрозуміла ця потреба, їх треба просто уточнити. Раз.

По-друге, під це, щоб просити сьогодні народних депутатів, в тому числі і профільний комітет нам всім разом, щоби був додатковий ресурс, обрахувати його теж не супер важко, особливо таким фаховим людям, як ви, Світлана Василівна. Тому величезне прохання: по ресурсу, по потребі в кадрах необхідно це питання якнайшвидше закрити. І тут я дуже прошу комітет в рамках парламентського контролю саме ці ключові питання зараз допомогти вирішити, тому що без цього ніяка реформа нам не вдасться. І хотілося би ще також останнє зазначити, Сергій Віталійович, про те, що перехідна модель субвенції, коли кошти, залишки, переходять на наступний бюджетний період, зовсім не означає, що в областях можна ці кошти тримати без використання на рахунку і не досягати тих цілей, які ставить перед нами держава. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А от з цим дуже погоджуюсь насправді.

Пані Юлія, будь ласка.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Сергій Віталійович. У мене питання: у нас є представник МОЗ? Ну, на жаль, у нас немає представника МОЗ. Я теж тоді, Сергій Віталійович, відреагую просто коротко. Насправді проблема в тому, дійсно, що Міністерство охорони здоров'я вже декілька років не може вирішити питання з міжнародним класифікатором функціонування обмежень життєдіяльності та здоров'я. Внаслідок цього ми не можемо розподілити кошти по складності захворювань.

У нас є розподіл за нозологіями дітей, а за складністю немає. Тобто дитина, яка має невеличкий, скажімо, розлад здоров'я і та, яка має декілька нозологій, у нас

немає диференціації коштів із-за цього, що немає цього міжнародного класифікатора. Тому ми обов'язково в своєму рішенні комітету зараз затвердимо цю вимогу і будемо контролювати від Міністерства охорони здоров'я, щоб вона була виконана. Тому що це суттєвим чином впливає на неефективне використання коштів. Я хочу подякувати Світлані Василівні. Це вже зовсім інший рівень доповіді по проблемах ... *(Не чути)* цієї субвенції, ніж було на підкомітеті. Я за це дякую. Я дякую. Я бачу, що ви розумієте проблему і ви вже деякі зробили, дії вчинили з тих, які ми будемо зараз на рішення комітету пропонувати і затвердити. Але будемо слідкувати, щоб вони були доведені до кінця.

Я ще на одну річ хочу звернути увагу. Що не один раз від представників міністерства ми чуємо такі тези про те, що це питання, які знаходяться на рівні області, області самостійно вирішують питання і так далі. Я просто завжди нагадую міністерству, що ми теж в комітеті ніколи не скидаємо на міністерство. Ми говоримо, що це відповідальність міністерства і все. У нас є функція парламентського контролю. І у вас як у міністерства є теж зобов'язання, навіть не права, а зобов'язання по законодавству щодо дотримання реалізації державної політики у сфері освіти, щодо координації всіх видів влади у незалежності, тобто центральна, виконавча, місцева, не має значення рівень влади. Ви маєте зобов'язання їх контролювати. Тому давайте просто за це не забувати, що це в будь-якому випадку у нас одна країна, і яка б не була децентралізація, все одно у нас законодавство, слава богу, ще містить оці зобов'язання від рівня Верховної Ради до найменшого ОТГ в країні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Юлія Миколаївна.

Шановні колеги, потребує питання обговорення? Сергій Валерійович, будь ласка. Я знаю, що після Юлії Миколаївни дуже важко.

КОЛЕБОШИН С.В. Колеги, оскільки нас дивляться не тільки фахівці, а досить багато людей в онлайн дивляться, я просто для розуміння. Ця субвенція на дві частини фактично розподілена: обладнання і корупційні послуги. З обладнанням все о'кей, це така неважка справа – закуповувати обладнання, якщо проводити чесно тендер. Але от з корупційними послугами дійсно проблема, і мені здається, що запропоновані речі, які тут у нас, вони не будуть вирішувати цю

проблему. Оскільки ми бачимо, що змінюється положення про ІРЦ, не змінюється положення про ІРЦ, цей залишок субвенції на особливі освітні потреби він приблизно однаковий, навіть більше в 20-му лишився ніж в 19-му, а в 21-му ми бачимо, що ще більше буде залишатися і не тільки, і не стільки COVID у цьому є причина. І в цьому сенсі, ну, дійсно, казати про те, що такі області чи ОТГ погані, вони не можуть використовувати, вони не можуть... є вже на початок, на шість місяців написано 60 мільйонів ... *(Не чути)* Вони не можуть, які б вони не були, з нівідкуди взяти фахівців собі. І це проблема державна дійсно. У нас по пальцях однієї руки можна перерахувати кількість вишів, які готують таких спеціалістів, їх фізично немає де брати. Ви хоч 5 мільйонів зарплату там поставте, вони не зможуть знайти фахівців.

Тому це проблема дійсно державного рівня, це проблема тільки й стільки громад. У цьому сенсі я дійсно закликають у повному сенсі увімкнутися Міністерству освіти й науки, для мене дико трохи лунає, що в 21-му році, коли у нас активна робота по інклюзії почалася з 2017 року, я нагадаю, міністерство збирає інформацію щодо потреби, це неприпустима історія абсолютно.

Тому давайте дійсно вмикати свій контроль і так далі. Але не перекладати все на місця. Бо я кажу як людина, яка пройшла ці місця, було б звідки брати фахівців, їх би брали залюбки. Їх немає звідки брати фізично, особливо в сільській місцевості. Дякую.

ГРИШИНА Ю.М. І рівень заробітних плат щоб теж все-таки був у них якось... Тому що, якщо такий низький рівень, то ніхто не хоче...

КОЛЕБОШИН С.В. До речі, да. У нас рівень там нижчий, да. В положенні, до речі, треба, я б добав ще зміни щодо того, що чинне положення, воно не дозволяє залучати фахівців зі сторони, скажемо так. Що це хоча б якось допомагало, щоб діти отримували ці послуги. І хочу... Не хочу бути... Точніше, хочу бути поганим прогностистом, але по субвенціях на загальну середню освіту, я думаю, що з тим темпом вступу до педагогічних вишів нас чекає те ж саме. Обладнання будемо закуповувати майже ідеально. А все, що на перепідготовку та на послуги, це все буде в залишках. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Ростиславе, будь ласка.

ПАВЛЕНКО Р.М. Дякую.

Можливо, в розвиток того, що казали пан Сергій і пані Юля, шановні колеги з міністерств. Вчора в бік Мінфіну пішов бюджет в першому читанні. Ми тут, на комітеті, сьогодні голова з трибуни нагадав про те, що на комітеті близько 30 мільйонів додатково... мільярдів, перепошую, запросили. То ви, будь ласка, не упустіть цього. Щоб ми знову не говорили про проблему недофінансування. Трохи варто бути більш наполегливим в цих питаннях.

Бо дуже важливо правильно використовувати кошти. Але не менш важливо все-таки її отримати, особливо з огляду на те, що колеги зазначили. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Ростиславе. Роман Павлович.

ГРИЩУК Р.П. У мене коротке питання до Світлани Василівни. Ви будете до кінця засідання комітету? Моє питання більше підходить до пункту, який буде в кінці. Чи будете ви до кінця засідання комітету? До Світлани Василівни у мене питання по зарплатам вчителів. Але, ну, це профільний заступник міністра.

ДАНИЛЕНКО С.В. Буду, буду.

ГРИЩУК Р.П. Все, тоді я перенесу це питання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Чи є ще бажані виступити?

Тоді є пропозиція, шановні колеги. Вам всім роздано проект рішення по цьому питанню. Єдине що, наприкінці, в останньому пункті 8 є пункт, контроль за виконанням цього рішення покласти на народного депутата України, голову підкомітету з питань вищої освіти Юлію Миколаївну Гришину. У мене питання: може, нам додати пункт про додатковий контроль? Я маю на увазі про часові рамки контролю? Може, ми повернемося до цього питання і подивимось, як воно виконується? І поставимо собі якісь рамки?

ГРИШИНА Ю.М. Прекрасна пропозиція. Тому що, коли немає часу, то воно безстроково.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Бо воно в нас буде на контролі безстроково, да, ми знаємо, наскільки ми завантажені і коли ми можемо до нього повернутись, якщо в нас станеться ще якась пандемія чи ще щось.

Юлія Миколаївна, як ви вважаєте, який строк можемо поставити, щоб ми повернулись до цього питання і проконтролювали його виконання?

ГРИШИНА Ю.М. Я думаю, що через пів року ми можемо заслуховувати це питання. За підсумком навчального року, да.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте поставимо березень-квітень, десь так.

ГРИШИНА Ю.М. А які це, в нас від МОЗу, щоб вони затвердили цей міжнародний класифікатор, щоб там зібрали освіту та інформацію. Через пів року – стан виконання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Березень чи квітень, Юлія Миколаївна?

ГРИШИНА Ю.М. А можна туди подалі, наприклад, червень?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це вже кінець року буде.

ГРИШИНА Ю.М. Да, за підсумком навчального року.

ГОЛОВУЮЧИЙ. У нас канікули потім.

ГРИШИНА Ю.М. У нас канікули, Сергій Віталійович, у другій половині липня завжди...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я знаю, але у нас завжди останній місяць завантажений.

ГРИШИНА Ю.М. На початку червня давайте.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте на початку червня поставимо це питання контролю. Шановні колеги, є зауваження до проекту рішення? Якщо ні, то прошу підтримати і проголосувати. Хто – за? Дякую, одноголосно рішення прийнято.

Пан Олександр Лукашев.

ЛУКАШЕВ О.А. Так-так, підтримую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олександрє.

Переходимо до наступного питання порядку денного. Пункт 3: про розгляд рішення Рахункової палати України від 25.05.2021 номер 11-2 "Про розгляд Звіту

про результати аудиту ефективності виконання заходів з матеріально-технічного забезпечення закладів загальної середньої освіти за кошти субвенцій з державного бюджету". Підемо по такій самій процедурі.

Юлія Миколаївна розпочне, передамо слово Рахунковій палаті, а потім міністерству.

ГРИШИНА Ю.М. Так, дякую, Сергій Віталійович. Тут буде швидше.

Чим відрізняється це питання від попереднього? Воно відрізняється тим, що тут уже мова йде про те, як виконуються рекомендації Рахункової палати України вже після того, як вона проводить свій аудит. Ми всі з вами розуміємо, що аудит проводиться не для того, щоб зайнятися чимось, зайняти свій час. Аудит проводиться для того, щоб потім всі ці висновки виконувалися: те, що можна виконати, виконалось, те, що виконати не можна, отримати інформацію, чому.

На жаль, ми маємо інформацію про те, що більшість – більшість висновків Рахункової палати не виконується, наслідком чого порушення виявлені. Порушення в процесі перевірки – це про порушення прав дітей на освіту, вони продовжуються. Ще пів року назад Рахунковою палатою було направлено до різних органів рішення щодо результатів аудиту ефективності стосовно матеріально-технічного забезпечення шкіл за кошти субвенції з державного бюджету. Мова тоді йшла про чотири субвенції, половини з яких зараз немає. Це підвищення якості освіти, створення спорткомплексів, НУШ і забезпечення спроможної школи. І ось коли я ознайомилась зі звітом, то я була дуже здивована, що більшість рекомендацій, вони не виконані на сьогодні, не дивлячись на те, що ми їх і на комітеті, до речі, з вами розглядали.

Я не буду зараз перераховувати всі порушення, там використання коштів неефективне, неправомірне зловживання владою, корупція і так далі на сотні мільйонів гривень. І це ті сотні мільйонів гривень, які в рамках декількох регіонів могли б забезпечити якісну освіту для українських дітей.

Я зараз коротко передаю слово Андрію Майснеру. Андрію, якщо можна, коротко оголосити проблематику. Дякую.

МАЙСНЕР А.В. Я намагатимусь максимально стисло. Шановні колеги, дійсно, це безпрецедентно проведено аудит з точки зору того, що в нього

вмістилося одразу чотири аудити в одному, чотири субвенції. Це дуже великий пласт роботи, а особливо в ковідний рік. Але є те, що є, тому що ми хотіли вам дати загальну картину і ситуацію з матеріально-технічного забезпечення загальної середньої освіти. Є жахливі випадки, коли просто йде зловживання владою, це і по підключенню, наприклад, інтернету в закладах освіти. Почати треба з того, що, наприклад, коли мова йде про швидкісний інтернет, забезпечення не менше 100 мегабіт в секунду швидкості і так далі, врешті-решт у найкращому випадку стоїть ноутбук в приймальній керівника закладу загальної середньої освіти, і там з інтернетом все добре. Якщо відійти буквально за колону, десь в найближчий навчальний клас, там уже ніякого інтернету і близько немає. Оце щодо інтернетизації, цифровізації нашого суспільства, освітніх послуг і так далі. Таких випадків по всій Україні, зокрема, і по тих областях, де безпосередньо наші контрольні групи вийшли на місце.

По документах дивимося, все супер, швидкість шикарна, все ловить, все працює і так далі. Починається все зі звітності. Області часто домальовують якісь речі, яких реально немає, МОН їх не спроможний перевірити, бо це треба, ну, скажімо так, як мінімум, вибірково взяти, перевірити, один раз спіймати і публічно, вибачте за вислів, випороти при всіх, як мінімум на селекторній нараді в режимі відеоконференції. Без цього нічого не буде, щоб всі інші колеги це бачили. Тому що бюджетні кошти, мало того, що через пальці йдуть по цьому інтернету і по всьому іншому, так за це ще й нічого, в принципі, не буває.

Хотілося би зазначити, що дійсно умови завдяки цьому фінансуванню створені набагато кращі для того, щоб сьогодні матеріально-технічне забезпечення закладів загальної середньої освіти стало більш якісним. Мова йде і про шкільні автобуси, і про персональні комп'ютери, і шкільні меблі, і дидактичні засоби, і так далі. Однак внаслідок допущених неефективних управлінських рішень до державного бюджету повернено як невикористані майже 320 мільйонів гривень, з них: у 2019 році – 259, у 2020 – 60 майже з половиною мільйонів гривень, що становить 17,5 і 3 відсотки відкритих асигнувань відповідно за відповідні бюджетні періоди. За результатами аудиту, проведеного на 38 об'єктах у Вінницькій, Дніпропетровській, Київській, Львівській, Одеській, Полтавській, Харківській областях і місті Київ, встановлено фактів неефективного управління і використання коштів субвенцій з держбюджету та співфінансування з місцевих

бюджетів на 181 мільйон і 134,6 відповідно, використання їх з порушенням законодавства – на 67,8 мільйона гривень, чим заподіяно матеріальну шкоди і збитків відповідним територіальним громадам на 9,4 мільйона гривень. Встановлено також здійснення з порушенням законодавства публічних закупівель на 51,5 мільйона гривень, виконання з порушенням законодавства з питань містобудівної діяльності проектних, будівельних робіт, авторського та технічного нагляду на майже 173 мільйони гривень. Проведення з недотриманням нормативно-правових актів відбору та погодження проектів і заходів з матеріально-технічного забезпечення закладів освіти на понад 94 мільйони гривень. Основними причинами викладеного є неналежна організація використання коштів субвенцій, неефективна координація управління коштами на всіх рівнях, неефективне управління цими коштами на місцях та неналежний внутрішній контроль за виконанням зазначених бюджетних програм з боку профільного державного органу – головного розпорядника.

Щоби коротко зовсім по чотирьох пройти, почну з того, що стосується, наприклад, шкільних автобусів, зіштовхнулися з такою ситуацією, що в 2021 році... Скільки вже ця категорія "шкільний автобус" існує в державі? Дуже багато років. Але в нас до сих пір є право, але нема зобов'язання для того, щоб там, де у нас є дітки, які потребують такого перевезення в автобусі, да, обов'язково були відповідні місця передбачені. Тобто це на розсуд там на місцях. У документах таким чином прописано, що ця норма не є обов'язковою до виконання. Це на розсуд на місці. Це перше. По цьому необхідно внести необхідні зміни до ДСТУ 7013:2009 "Автобуси спеціалізовані для перевезення школярів. Технічні вимоги". Там уже в нас проблеми є з термінологією також. Далі, коли в нас працює комісія при Міністерстві освіти і науки, то в нас у відповідних документах, порядку і умовах 376 не передбачено подання комісії МОН змін, що вносяться замовниками будівництва в проекти, затвердження дофінансування. Дуже цікава ситуація. МОН з комісією розглянули все, затвердили, гроші пішли. І тут на місці комусь прийшло в голову, з різних причин часто це буває, потратити їх трошки по-іншому і повносити суттєві зміни у відповідні проекти. Вони їх вносять, з МОНом вже нічого не погоджують. Врешті-решт це часто-густо викривляє взагалі цілі цього фінансування і досягнення виконання тих завдань, які ставилися, коли виділявся цей ресурс і приймалося рішення, куди і скільки дати.

Вважаємо, що це неприпустимо і треба це відповідно присікти, бо це дозволяло здійснювати роботи, не передбачені проектами, що включені МОН до фінансування. При цьому така умова надання субвенцій, як завершення створення, наприклад, спортивних комплексів, їх облаштування спортивним інвентарем і обладнанням та належне забезпечення подальшої експлуатації в наступний бюджетний період за рахунок місцевих бюджетів або інших джерел, не заборонених законодавством, не містила часових обмежень взагалі. Тобто коли, хто має це виконати, ніде не зазначено. Цим створено передумови для довготривалого завершення об'єктів та відповідно здорожчання вартості об'єктів внаслідок інфляційний, зокрема, процесів і не лише. Тобто знову-таки ризики довгобудів за рахунок коштів платників податків. Так, щоб коротко.

Не реалізовано також попередню пропозицію Рахункової палати по попередньому аудиту. І ми знову в цьому аудиті це побачили, у наданому МОН у 2019 році за результатами аудиту ефективності по НУШу. Стосовно актуалізації Положення про навчальні кабінети загальноосвітніх навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України (номер 601), яке прийнято ще до освітньої реформи і відповідно не передбачає створення в навчальних кабінетах початкових класів нового освітнього простору взагалі як такого. Отакий нонсенс. Будуємо, реформуємо, будуємо НУШ, але у нас навіть в базових нормативних документах цього взагалі не передбачено, що якісь там новітній освітній простір має бути. Значить, все це зав'язане на кошти, і в звіті чітко прописано через призму кожної гривні бюджетної, яку ми дослідили, які наслідки це в подальшому має. МОН та окремі розпорядники коштів місцевих бюджетів Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Київської, Львівської, Одеської, Полтавської, Харківської областей та міста Києва не вжили належних заходів для забезпечення розподілу опції субвенцій між регіонами і заходами, дотримання черговості їх фінансування та повноти співфінансування з місцевих бюджетів. У бюджетному заході щодо субвенцій на створення НУШ МОН не визначено жодного результативного показника. Сергій Віталійович, жодного результативного показника не визначено по НУШ. Тобто, в принципі, результат мало кого цікавить – процес і обсяг коштів, що є невиконанням прямо пункту 20 інструктивного листа, зокрема, Міністерства фінансів щодо підготовки бюджетних запитів на 2020-2022 роки та пункту 4.8. інструкції з підготовки бюджетних

запитів, затвердженої указом Мініну. Відсутність розрахунків також за іншими трьома бюджетними програми та невизначення за жодною з них результативних показників, надалі призвело до неможливості оцінки ефективності їх реалізації. Чотири субвенції – всі чотири немає результативних показників. Куди ми хочемо дійти з цими коштами платників податків, в принципі, документально не визначено. Оце, на нашу думку, ключова проблема.

Також хотілося би сказати, що маса об'єктів, які за кошти платників...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Андрію, я вам знову нагадаю про регламент. Будь ласка.

МАЙСНЕР А.В. І я з розумінням поставлюся до цього, Сергій Віталійович. Дякую. Завершую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

МАЙСНЕР А.В. Тоді, значить, з порушенням законодавства також використано, ну, дійсно десятки до сотень мільйонів гривень. Хотілося б зазначити, що також ціла низка, на жаль, і кримінальних проваджень вже зареєстрована правоохоронними органами. Дуже правильно деякі колеги члени комітету на попередньому обговоренні висловилися по попередньому нашому звіту сьогодні про те, що, на жаль, багатьох цікавить саме закупівля і освоєння коштів на закупівлі матеріально-технічних засобів, а потім ми бачимо наслідки, коли це робиться з порушенням, в обхід законодавства, по суті, про публічні закупівлі. Таким чином про ефективність використання коштів по цим чотирьох субвенціях повноцінно було важко говорити, м'яко кажучи, всі відповідні висновки і рекомендації нами надані. Ми зараз слідкуємо за тим, щоб були зреалізовані ключові рекомендації, які дозволять, скажемо, зупинити неефективне використання коштів і ті обсяги зберегти для того, щоб досягнути тих цілей, які ставилися перед нами з вами при виділенні відповідних асигнувань.

КОЛЕБОШИН С.В. Дякую, пане Андрію. Є сенс заслухати пані Світлану Василівну, позицію Міністерства освіти і науки. Будь ласка, Світлана Василівна. Так, звичайно, з дотриманням регламенту або навіть із таким лаконічно стислим, да.

ДАНИЛЕНКО С.В. Я хочу звернути на деякі нюанси цієї проблеми. Що стосується придбання шкільних автобусів. Шкільні автобуси були, коли в цій постанові зазначалося... Вірніше претензія Рахункової, що не було врегульовано питання обов'язковості придбання шкільних автобусів обладнаних. Так, встановлення норми щодо обов'язковості закупівлі усіх автобусів, обладнаних для осіб з особливими освітніми потребами, ми вважали, що це недоцільно. І було здійснювати... вони повинні були автобуси там з цими обладнаними місцями, де є діти з особливими потребами. Ті регіони, ті ОТГ, в яких такі дітки є. Якщо діти є, вони зобов'язані були їх закупити. І міністерство про це відповідно було і листами... і у нас методичні були такі рекомендації, що ми про це наголошували.

Також МОН усвідомлює і те, що автобуси... Що ДСУ для автобуса, спеціалізованого для перевезення школярів, технічні вимоги потребують оновлення. Ми 27 лютого 20-го року зверталися до Мінекономіки з проханням переглянути положення державного стандарту. Проте, до теперішнього часу його не оновлено. І після того, як проводився у нас аудит, ми також зверталися – нічого не зрушено з місця. Будемо працювати далі з ними. І сподіваємося, що завдяки вашим рекомендаціям ми зможемо якось... забезпечення внесення змін до зазначеного цього державного стандарту.

Також зауваження про доступ інтернету. Значить, у нас порядки та умови доступу до інтернету були Постановою 319, лише частково було визначено предмет закупівлі послуг з доступу до інтернету закладів освіти. Цим порядком надано право замовнику самостійно визначати спосіб забезпечення доступу освітнього закладу до інтернету провідним чи безпроводним, з можливістю роздачі інтернету в закладах для навчальних класів за допомогою wi-fi чи за провідною мережею. Таке право передбачалося з метою підбору найбільш оптимального способу підключення до інтернету в закладів загальної освіти, який знаходиться у важкодоступній місцевості, зокрема у гірській. До того ж порядком передбачалося, що доступ до інтернету повинен забезпечити можливість з'єднання з інтернетом усіх наявних запланованих та придбаних за кошти державної субвенції персональних комп'ютерів. Тому вважаємо це питання врегульованим, ми не можемо їх зобов'язати, от тільки той чи інший інтернет надавати. Але те, що говориться, що у директора тільки стоїть, це також питання важке, і ми будемо займатися, нам прикро про це чути.

КОЛЕБОШИН С.В. Дякую, Світлана Василівна. Чи ви продовжуєте?

ДАНИЛЕНКО С.В. У нас...

КОЛЕБОШИН С.В. Там положення про навчальні кабінети, але, мені здається, що це зрозуміло, що воно має еволюціонувати, оскільки воно дійсне від 2004-го із введенням нового стандарту середньої освіти, то воно буде змінюватися.

ДАНИЛЕНКО С.В. Да, і ще мова була про те, що ми повинні були визначити, що по майданчиках спортивних. Справа в тому, що там була тільки один рік ця, і вона була, ну, не нами навіть запланована, ця субвенція. Ми її отримали. Розподілені кошти були там також комісією. Але виконання... І суми там були невеликі. Як вони дехто використав, дехто не зрозумів. Але ці гроші ми потім забрали як залишки, вони пішли всі на шкільні автобуси. Тобто все рівно вони...

КОЛЕБОШИН С.В. А можна тоді повернутися до шкільних автобусів?

ДАНИЛЕНКО С.В. У нас по жодній субвенції ці гроші не пропадали.

КОЛЕБОШИН С.В. Тут, дійсно, зрозуміло, що крім НУШ три інших субвенції, вони вже, їх вже нема фактично принаймні у МОНу. І тут треба просто який урок.

ДАНИЛЕНКО С.В. Да. І по НУШ ми у новому порядку... Враховано зауваження Рахункової палати щодо облаштування шкіл меблями, обладнанням і дидактичними матеріалами для перших класів, які прийдуть у школу вже на четвертий рік. Це також ми врахували.

КОЛЕБОШИН С.В. Да, по НУШ більше ризиків я бачу у 22-му році, коли ці діти підуть у 5 клас. І там, коли ми будемо розглядати положення про порядок використання, точніше, там треба поговорити і про перепідготовку. Бо я поки що не розумію, як цю армію вчителів, які п'яті і одинадцяті фактично викладають, за один рік перевчити. І враховуючи класну урочну систему, те, що це не один кабінет вже буде, де діти сиділи 1-4 класи, а багато кабінетів. Тут я не розумію. І там дуже багато питань. Але до цього доживемо.

ДАНИЛЕНКО С.В. Будемо вирішувати.

КОЛЕБОШИН С.В. Маленьке запитання по шкільних автобусів, оскільки ми торкнулися цієї теми. В бюджеті на наступний рік окремої такої субвенції, строчки немає....

ДАНИЛЕНКО С.В. У нас немає. Немає.

КОЛЕБОШИН С.В. Які плани?

ДАНИЛЕНКО С.В. Плани у нас такі, що ми зараз переглядаємо свій бюджет. Там, де у нас будуть залишки вільні і по субвенціях, ми вже починаємо збирати дані використання чи невикористання по деяких об'єктах, то ми ці всі гроші збираємо і будемо робити постанову. Плюс наш резерв, який є освітніх субвенцій. Все, що буде не використано, плануємо... в першу чергу в нас ідуть, це автобуси і... туалети. І туалети, які, да, як і вбиральні, знаходять на вулиці, вуличні, що повинні облаштувати в будівлях. На превеликий жаль, якимось і збирали і скільки вже, з 18-го року ми з вбиральнями цими працюємо, ви знаєте, в цьому році ми отримали, що у нас ще їх більше 900 цих вбиралень. І грошей потрібно 800 мільйонів, як вони подають, примірний кожен дає розрахунок вартості облаштування. Не знаю. Тому я думаю, що ми може в цьому році частину зробимо вбиралень і зробимо обов'язково автобуси. Тому що автобуси ламаються, зношуються, ми повинні їх забезпечити.

КОЛЕБОШИН С.В. Зрозуміло. Дякую.

Колеги, в кого є ще запитання, зауваження, виступи?

ГРИШИНА Ю.М. Дивіться, тут може бути величезна кількість ще запитань і зауважень, але в нас мало часу. Я хочу звернути вашу увагу колеги, що на засіданні підкомітету ми збирали всіх керівників облдержадміністрацій, керівників департаментів освіти і науки. Тобто ми на засіданні підкомітету зібрали всіх, починаючи від депутатів Верховної Ради і закінчуючи, у нас навіть були представники ОТГ, да. Тому ми достатньо детально все це проговорили. І зараз ми вже тут обговорюємо просто те, що такі якісь основні висновки. Тому я думаю, що ми вже можемо переходити до голосування.

КОЛЕБОШИН С.В. Дякую, Юлія Миколаївна.

Колеги, тоді відповідно до того тексту, який вам запропонований в проекті рішення, ставиться на голосування питання підтримки проекту рішення, який вам був запропонований

Хто – за? Утримався? Проти? Немає. А, Юлія Миколаївна – проти.

ЛУКАШЕВ О.А. Лукашев підтримує.

КОЛЕБОШИН С.В. Лукашев підтримує, добре. Одноголосно – за.

Колеги, тоді переходимо. Дякуємо дійсно всім, дякуємо...

МАЙСНЕР А.В. Простіть, можна пів слова?

КОЛЕБОШИН С.В. Будь ласка, пан Андрій.

МАЙСНЕР А.В. Пів слова. Шановні колеги народні депутати, я вас дуже прошу від імені Рахункової палати, наш план роботи, ви знаєте, публічно висвітлений на сайті. Для того, щоб пів року в нас не було між тим, як звіт виходить з Рахункової палати, розглядається на комітеті, при всій вашій завантаженості і повазі, дуже вас прошу якимось чином, на ваш розсуд, синхронізувати процеси нашої діяльності. Це допоможе і вам у вашій парламентській діяльності, готові до синергії.

КОЛЕБОШИН С.В. Дякуємо, навзаєм, як то кажуть, і дуже цінуємо дійсно вашу роботу, вона допомагає. Переходимо до розгляду четвертого питання порядку денного. Четверте питання, це в нас проект Закону про внесення змін до статті 48 Закону України "Про вищу освіту" щодо врегулювання освітньої діяльності у сфері вищої освіти для іноземців та осіб без громадянства (реєстраційний номер 5727), автори – народні депутати Гришина, Негулевський та інші. доповідач в нас – Юлія Миколаївна Гришина, автор законопроекту і голова відповідно профільного підкомітету. Будь ласка, Юлія Миколаївна.

ГРИШРИНА Ю.М. Дякую, Сергій Валерійович.

Колеги, законопроект 5727, наш комітет є головним в розгляді даного законопроекту. Коротко про що цей законопроект, ми пропонуємо внести зміни до статті 48 Закону України "Про вищу освіту".

Про що конкретно йде мова? Мова йде про те, що ми пропонуємо внести таку норму, що для іноземців, осіб без громадянства, які бажають здобувати вищу освіту за кошти фізичних або юридичних осіб в окремих групах, що складаються виключно з іноземців або осіб без громадянства, навчання може здійснюватися іноземною мовою. При цьому заклади вищої освіти забезпечують вивчення такими особами державної мови протягом усього періоду навчання.

Щодо висновків, які ми отримали. Головне науково-експертне управління говорить ... Я хочу нагадати про те, що в нас вже був подібний законопроект, ми його не змогли прийняти в залі Верховної Ради, оскільки він не отримав належної підтримки, ми не змогли набрати 226 голосів, але ми... достатньо велика в мене кількість депутатів, які підтримали цей законопроект, ми працювали далі, тому що в нас є проблема, яку потрібно вирішити, і ми думали над тим, яким чином доповнити, покращити цей законопроект для того, щоб зняти ті дискусії там гострі, які були, несприйняття опозиційними нашими фракціями. І тому ми додали в цей законопроект обов'язок, вперше таке взагалі вводиться у законодавстві України, обов'язок забезпечення вивчення іноземними студентами української мови. Тому що на сьогодні такої норми не існує, і якщо ми говоримо про якість освіти, то повірте мені, як професор кафедри трудового права університету Шевченка можу вам сказати, що велика є проблема на сьогодні із забезпеченням вивчення студентами української мови у багатьох закладах вищої освіти. Ось ми пропонуємо врегулювати цю ситуацію, щоб дійсно така норма у нас пішла в життя і була реалізованою. Це те, що чим ми доповнили цей законопроект для того, щоб вийти на якусь конструктивну розмову, наприклад, з представниками фракції "Європейська солідарність" і фракції "Голос".

Тому головне, ГНЕУ нам говорить про те, що у даному законопроекті, які є продовженням попереднього, враховані зауваження та пропозиції, які висловлювалися ГНЕУ до попереднього законопроекту. І разом з тим ГНЕУ говорить про доцільність у цьому законопроекті конкретизувати критерії опанування іноземцями державної мови відповідно до державних стандартів. Далі. Комітет з питань бюджету зауважує про те, що цей законопроект буде мати вплив на показники бюджету, збільшувати видатки державного та місцевих бюджетів.

Друге. Міністерство освіти і науки України не має зауважень та пропозицій, Міністерство культури та інформаційної політики підтримує законопроект з

зауваженнями, зокрема, вказує на необхідність так само уточнення щодо визначення часового періоду вивчення державної мови. Міністерство закордонних справ зазначає, що, якщо коротко, що в питанні навчання іноземців нам дуже важливим є розширення міжнародної договірної правової бази, щоб ці студенти, які навчаються у нас, іноземні, мали такі самі права, як і наші студенти, які навчаються за кордоном і тому є взаємність, така взаємність має встановлюватися міжнародним договором.

Інститут законодавства Верховної Ради України, погоджуючись з тим, що питання визначення іноземної мови для іноземців є актуальним у контексті кваліфікації вищої освіти, суттєвим для заохочення отримання ними освіти в Україні, підвищенням престижності і так далі говорить про те, що так як в законодавстві мовою освітнього процесу в закладах освіти є державна мова, то є певний ризик утворення колізії в чинному законодавстві.

Національна академія правових наук, підтримуючи законопроект, говорить про те, що він узгоджується з Конституцією України, чинним законодавством України та офіційною доктриною Конституційного Суду України. Та визнає його більш сучасним, оскільки законопроект визнає право закладу вищої освіти самостійно обирати мову навчання відповідно до потреб абітурієнтів та ринку освітніх послуг. А збільшення в Україні штучних перешкод для іноземців призведе до того, що вони оберуть для навчання іноземні університети, будуть фінансувати інші держави, в тому числі і державу-агресора Російську Федерацію.

Громадська організація Спілка ректорів закладів вищої освіти підтримує законопроект. Рада ректорів закладів вищої освіти Одеського регіону підтримує законопроект. Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого теж звернувся до нас з підтримкою цього законопроекту. Так само у нас є рішення Івано-Франківської міської ради, в якому висловлено застереження щодо прийняття цього законопроекту. Це все щодо тих висновків, які ми отримали на комітет щодо даного законопроекту. Колеги, я декілька слів ще від себе як один із співавторів цього законопроекту хочу сказати. Декілька тез.

По-перше, мабуть, всі, хто зараз присутні на засіданні комітету, всі, хто дивиться нас, розуміють, наскільки стратегічно важливим для України є питання навчання іноземних студентів. Воно є стратегічно важливим не тільки для України, для всіх країн світу. На сьогодні є тренд, глобальних тренд у всьому світі на те,

щоб робити все можливе для того, щоб залучати якнайбільшу кількість іноземних студентів в країну. Оскільки, розширюючи, збільшуючи кількість іноземних студентів, ми збільшуємо вплив кожної конкретної країни, в даному випадку України. Ми залучаємо до нас людей, які потім, після закінчення навчання, і це вже доведена практика десятиріччями, вони стають частинкою України, вони стають частиною культури України, носіями частинки нашої мови, нашої культури. І потім стають амбасадорами України у всьому світі. І більшість європейських країн робить особливу ставку на таких іноземних студентів, потім укріплюючи міжнародні зв'язки з якомога більшою кількістю країн і отримуючи собі партнерів, додаткову допомогу, підтримку, розвиток і так далі. Тому стратегічно ми всі розуміємо, що це питання є важливим для нас.

Другий момент, про який ми говоримо, це нормативні такі нюанси щодо безпосередньо мов. У нас традиційно мова, питання мови в країні є достатньо таким питанням, яке викликає багато дискусій. На сьогодні, звичайно, єдиною мовою офіційною в Україні є державна мова. І мова освітнього процесу у нас є державна. І ніхто взагалі з Комітету освіти, я впевнена, жодним чином з цим не збирається якимось чином змінювати, оспорювати це і так далі. Це однозначно і на цьому ми всі стоїмо. Коли ми говоримо про навчання іноземців, які, повторюю, акцентую увагу, що навчаються в окремих групах, я хочу звернути увагу на те, що у нас є два нормативні акти. Перший – це Конвенція про боротьбу з дискримінацією з галузі освіти, яка передбачає, що держави-учасниці зобов'язані надавати іноземним громадянам, які проживають на їх території, такий же доступ до освіти, як і своїм громадянам.

Венеційська комісія у своєму висновку щодо Закону "Про освіту" висловила зауваження щодо визначення англійської мови та офіційних мов ЄС мовами навчання, зазначивши, що менш сприятливе ставлення до інших мов не є виправданим, оскільки постає питання про дискримінаційність такого підходу. Адже іноземці та особи без громадянства можуть мати походження з інших регіонів світу. І тут мова йде взагалі про всю систему освіти. А ми говоримо в цьому законопроекті виключно про навчання іноземців. Колеги, ми всі знаємо, що у нас зараз іде війна з Росією. І ця війна, вона йде на різних фронтах. І один із фронтів цієї боротьби з Російською Федерацією, це є боротьба за людей, за представників якомога більшої кількості різних країн, які в продовження того, про

я вже говорила, будуть захищати, будуть ставати частиною України, нашої культури, нашої мови, і будуть у подальшому захищати інтереси України.

Тому ми повинні робити все для того, щоб надавати можливість іноземцям, які мають бажання навчатися російською мовою, французькою мовою, німецькою мовою, їхати не до країни-агресора, а їхати безпосередньо в Україну. Тому що наслідком того, що ми обмежуємо кількість мов, якими можуть навчатися іноземці, є те, що вони просто масово їдуть навчатися в Росію. Тобто ми ці потоки, які... ми повинні максимально зробити все, щоб отримувати цих людей, залучати цих іноземних студентів до України, до нашої української сім'ї, ми їх просто віддаємо фактично в руки держави-агресора. І ми програємо на цьому фронті, оскільки у нас існує це обмеження. І тому ми пропонуємо ще і з цієї причини це обмеження зняти, щоб збільшити кількість міжнародної підтримки України у світі.

І ще я хочу сказати, що студенти з Казахстану, Азербайджану, Туркменістану, з Білорусі, вони не зробили для України нічого поганого для того, щоб ми нехтували їх бажанням навчатися в Україні.

Ну, і останнє, про що я хотіла сказати, це про гроші. Ми дуже багато з вами з трибун говоримо про те, що у нас складна ситуація з економікою, нам нема за що виплачувати стипендії, пенсії, інші заробітні плати освітянам і так далі. Ми всі говоримо про те, що інфраструктура наших закладів вищої освіти знаходиться в дуже складному стані. Тому що ніхто у нас не має коштів на відновлення інфраструктури. Я вам хочу сказати, що таке навчання іноземців. Навчання іноземців – це пів мільярда доларів. Саме стільки грошей щороку іноземні студенти залишають в Україні. Для нашої вічно недофінансованої системи освіти це величезні кошти. Це ті кошти, які ми віддаємо в тому числі країні-агресору, а могли би залучати в Україну для того, щоб відбудовувати нові корпуси, нові гуртожитки, створювати нові лабораторії і піднімати заробітні плати нашим викладачам. Це основні тези хотіла б я оголосити вам у захист нашого законопроекту. І в мене все, Сергій Віталійович.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Колеги, я сподіваюсь, що ми об'єднали на початку ці три питання? Давайте, є пропозиція, давайте об'єднаємо. Давайте дамо слово авторам ще двох законопроектів, бо вони все одно на одну й ту саму тему, один основний і два альтернативних. А потім обговоримо, якщо не заперечуєте.

Тоді слово надається пану Івану Крульку, я бачу, він на зв'язку з нами. А потім пані Наталія Піпа, ваш закон, да?

ПША Н.Р. Взагалі-то мій перший по списку.

КРУЛЬКО І.І. Доброго дня, шановні колеги! Я можу брати слово?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, пане Іван, будь ласка.

КРУЛЬКО І.І. Дякую вам дуже. Мій законопроект тире один стосується цього ж самого питання. І я розділяю абсолютно позицію доповідачки по попередньому законопроекту стосовно того, що нам треба залучати до навчання іноземців, які можуть тут залишати кошти в Україні, за які може відбудовуватися інфраструктура навчальних закладів. Це все добре.

Саме тому і мною поданий законопроект, в якому міститься норма наступного змісту, що для іноземців та осіб без громадянства, які бажають здобувати вищу освіту за кошти фізичних, юридичних осіб в окремих групах, що складаються виключно з іноземців або осіб без громадянства, навчання може здійснюватися іноземною мовою, крім державної мови держави, визнаною Верховною Радою державою-агресором або державою-окупантом.

Я вважаю, що враховуючи те, що ми маємо ситуацію на сході і в Криму, така норма закону була б абсолютно виправданою, правильною. І якщо іноземці з різних країн хотіли б здобувати освіту в Україні, вони, безумовно, можуть це зробити мовою будь-якою, крім мови держави-агресора або окупанта.

Більше того, я вам скажу, що це питання, яке стосується мов викладання, воно має для нас і інший характер, і цей характер стосується розвитку і державної мови як української, але також можливостей для викладення іншими мовами, зокрема англійською мовою чи французькою мовою, чи іншими мовами, на яких відповідний навчальний заклад здатний буде організувати групи і ефективно на високому рівні викладання. Тому просив би комітет підтримати мій законопроект і внести його на розгляд Верховної Ради для того, щоб він був затверджений як закон. Дякую. Доповідь закінчив.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Іванович. Переходимо тоді до презентації третього закону. Наталія Романівна, ваш закон, будь ласка.

ППА Н.Р. Перед тим, як я прокоментую сам закон, я підготувала презентацію, прошу її запустити, власне, по необхідності того, чи насправді зміна мови викладання, зокрема на які зможе нам дати згадані півтора мільярда гривень у бюджет, це під питанням. Тобто якраз перший слайд прошу, про кількість іноземних студентів за останні три початкові роки. Це вона, і як ми бачимо, з року в рік незважаючи на коронавірус вона зростає. Ми бачимо про те, що вона на початку 2020-го, 2021 року кількість становила 67 тисяч 327, у порівнянні з 2018-2019 роками зросла на 12,7 тисяч студентів.

Попрошу наступний слайд. Це кількість студентів не загальна, а які зараховані були по навчальних роках. І, як ми бачимо, воно теж зростає, незважаючи на коронавірус і на сьогоднішню мову, якою вони можуть навчатися українською, англійською, тобто проблеми серйозної з притоком студентів у нас немає, тобто показники насправді добрі і покращуються. І я думаю, що навпаки, закон існуючий про мову викладання українською, англійською цілком показує, що він життєздатний, добре працює, зокрема щодо навчання.

Я повністю погоджуюся, що... Наступний слайд. Для здобуття вищої освіти студентів у нас найбільше, як ми бачимо, з Індії, яких точно як би мова викладання як англійська цілком влаштовує, бо вони саме з-за неї сюди приїжджають. Далі, з Марокко, це вже вдвічі менше – 7,2 тисячі, з Туркменістану – 5 тисяч, з Азербайджану – 4. Наступні такі країни, це є Нігерія, Туреччина, Єгипет, Китай, Ізраїль і Узбекистан. Тобто це ті всі фактично студенти, яких цілком влаштовує на сьогодні мова викладання українська і англійська.

ГРИШИНА Ю.М. *(Не чути)*

ППА Н.Р. Вони є в Україні.

ГРИШИНА Ю.М. *(Не чути)*

ППА Н.Р. Да, давайте продовжимо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Юлія Миколаївна, давайте...

ППА Н.Р. Вони вже вчаться. Да, будь ласка. Далі частка іноземних студентів, що походять з держав, котрі перебували у складі ЄС, це всього-на-всього 14 відсотків з усієї загальної кількості, тобто це перебували в складі ЄС

країн, це 14 відсотків або 9,5 тисяч осіб. У 2017-2019 та 2019-2020 навчальних роках частка студентів, що походять з держав, котрі перебували в складі ЄСРП, відповідно становить 20 та 15 відсотків. Зменшення частки студентів з держав, котрі перебували в складі ЄСРП, передусім пов'язано з тим, що зростає загальна кількість іноземних студентів. Кількість іноземних студентів у 2020-2021 року з кожною державою, що входила до складу ЄСРП, ми бачимо, це Естонія, Латвія, Казахстан, Вірменія і навіть Російська Федерація, яка... сьогодні вони відповідно по факту де-юре вчать українською або англійською мовами.

Далі, кількісний розподіл студентів з держав, що входили до складу ЄСРП у розрізі за останні три навчальні роки, це Узбекистан, Таджикистан, Російська Федерація, Республіка Молдова, Латвія, Казахстан, Грузія, Естонія, Білорусь, Вірменія, Азербайджан. Відповідно натомість кількість студентів суттєво зросла на 505 осіб в 2020-2021 році навчальному. Напевно, все-таки чинна норма про те, що навчання в Україні може проводитися лише українською та англійською мовою не дуже-то відлякує молодих громадян з Російської Федерації, я думаю, і згаданій Білорусі. Також за цей же період зросла кількість студентів з Вірменії – 60 осіб, Білорусі – 129, Молдови – 26, Таджикистану – 20, Узбекистану – 18. Натомість зменшилась кількість студентів з Азербайджану на 356 осіб. Загалом саме кількість студентів з Азербайджану з року в рік зменшується. За 2 роки їх кількість зменшилась на 1 тисячу 123 особи. Також впала кількість громадян з Казахстану – 52 особи, імовірно, це через COVID. По решті держав, окрім Російської Федерації та Білорусі, з яких спостерігається збільшення кількості охочих навчатися в Україні, кількість іноземних студентів залишається більш-менш на однаковому рівні. Також можливі причини зменшення студентів з Азербайджану. Це при поширенні COVID. Застереження влади Азербайджану щодо якості освіти України. У 2021 році Міністерство освіти Азербайджану відмовилось визнати 399 дипломів про вищу освіту, здобутих в Україні, і тут нам точно по цьому треба працювати.

І третє. Звичайно, конкуренція інших держав на ринку освітніх послуг.

Ще один ми маємо слайд. Кількість іноземних студентів колишніх країн ЄСРП, які були зараховані на навчання у розрізі по навчальних роках. В останньому навчальному році спостерігалось збільшення кількості зарахованих на навчання першокурсників з таких країн колишнього Радянського Союзу як

Радянська... Російська Федерація, перепрошую, Азербайджан, Грузія, Білорусь, Вірменія, Таджикистан, Казахстан, Латвія. Зменшення відбулося по таких державах, як Узбекистан, Молдова та Естонія.

Висновки, які я пропоную взяти з цієї загальної, з цих цифр, це кількість іноземних студентів в Україні зростає та має чітку тенденцію до зростання. Про це нам показували слайди перший та другий. Спостерігається незначне зменшення кількості студентів з країн колишнього Радянського Союзу, дивитися слайд 5. Проте, відбувається процес їх заміщення на студентів з Індії та Марокко. Крім того, в останньому навчальному році спостерігалось незначне збільшення студентів з країн колишнього Радянського Союзу, передусім з Російської Федерації та Азербайджану.

Твердження про те, що законодавча вимога використовувати українську або англійську мову у навчальному процесі... є хибним. Передусім цю тезу спростовує факт збільшення студентів з Російської Федерації для навчання в Україні.

Для збільшення кількості іноземних студентів в Україні потрібно передусім покращувати якість вищої освіти. Визнання недійсними Міністерства Азербайджану дипломів деяких українських закладів вищої освіти лише підтверджує це твердження. Зокрема, необхідно покращувати якість викладання української мови для іноземців.

Загальний висновок мій такий. Законопроект пропонує, якщо ми... не запропонований пані Юлією законопроект, я точно думаю, що з добрих є міркувань, але я дуже не погоджуюся з тим, що туди варто включати мову агресора, мій законопроект пропонує: якщо ми хочемо справді його бачити, збільшити, наприклад, кількість студентів з Марокко або також кількість студентів з інших країн Європейського Союзу, до якого ми прямуємо і до стандартів яких ми рівняємося, то пропозиція мого законопроекту є дозволити мовою викладання українською, звичайно, англійською існуючою і будь-якою мовою Європейського Союзу. Це пропонує мій законопроект. І я, звичайно, прошу його підтримати, бо вважаю, що саме такий спосіб і норма дасть нам змогу і збільшити кількість студентів, які до нас будуть приїжджати з-за кордону. Точно другим шляхом і сьогоднішній прийнятий законопроект по НАЗЯВО піднімати рівень і стандарти нашої вищої освіти, нашу конкурентоспроможність освіти і рівень наших університетів у міжнародних рейтингах.

І третє. І третій мій законопроект дасть можливість далі нам позиціонуватись як країна, яка, по-перше, має свою мовну державну політику сильну, але також відкрита для того, щоб використовувати міжнародні стандарти і мови Євросоюзу, не використовуючи при цьому мову агресора. Дякую і прошу підтримати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталія Романівна.

Шановні колеги, одну секундочку. В мене є пропозиція дати слово Міністерству освіти і науки як нашому основному стейкхолдеру, Українському державному центру міжнародної освіти і голові Спільки ректорів. Послухаємо три думки, і потім перейдемо до обговорення народними депутатами. Нема заперечень?

_____. Дякую, Сергій Віталійович, за те, що дали слово.

Відповідно буду розглядати всі ці три законопроекти і висловлювати свою думку по них цих трьох одночасно. Міністерство освіти й науки в свою чергу підтримує законопроект, який стоїть у порядку денному за номером чотири і не має до нього зауважень та пропозицій. Відповідно до двох інших законопроектів ми хочемо відзначити, що згідно наших статистичних даних, які ми отримали від закладів освіти, які ми отримали від державного підприємства "Центр міжнародної освіти", який представлений пані Оленою Шаповаловою, кількість студентів, яка до нас приїжджає з країн, бувших країн Радянського Союзу, скоротилася дуже значно і в питомій вазі впала з 30 відсотків до менш ніж 20 відсотків. Тому, враховуючи дану ситуацію і враховуючи те, що кожен студент-іноземець, який приїжджає до нас в країну вчитися, потім стає амбасадором нашої країни у своїй країні, і взагалі, думаю, що ми Міністерство освіти й науки маємо працювати таким чином, щоб коли Президент нашої країни або представник нашої країни приїжджає кудись за кордон, його зустрічали випускники, які вчилися у наших університетах, які будуть сповідувати цінності, які вони здобули в Україні. Тому ми не хочемо віддавати жодного іноземного студента до країни-агресора. Дякую і підтримую законопроект, який стоїть за номером чотири в порядку денному.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію. Олена Олександрівна Шаповалова, директор державного підприємства "Український державний центр міжнародної освіти".

ШАПОВАЛОВА О.О. Дуже дякую.

Ми також підтримуємо законопроект четвертий пані Юлії Гришиної.

Перше. Чому це так? Я повернуся до основного моменту, що вперше ми говоримо про те, що іноземні студенти будуть протягом усього періоду свого навчання вивчати українську мову. Цього не було і немає навіть в Законі України про державну мову, цього ніколи не було... є те, що вони мають вивчати, але ніколи не говорили про те, що вони мають вивчати протягом усього періоду навчання. Тобто якщо ми говоримо про студентів-медиків, це шість років, а не півтора семестри, як це є зараз. Тобто це зовсім різні речі, про які ніхто ніколи не говорив, і я дуже вдячна Юлії Миколаївні, що вона підняла це питання. І ми говоримо про те, що вивчення української мови буде виходити на зовсім інший рівень. Ще влітку ми провели разом з університетами України маркетингове дослідження. Близько, я не скажу... понад 800 іноземних студентів взяли участь з різних регіонів. І одне з питань, на яке вони відповідали, це якою мовою навчання вони б хотіли би навчатися і чи задоволені вони тією мовою, вибором мов, які у них були. Понад 25 відсотків, а саме 25,62 відсотка студентів сказали, що вони навчаються російською мовою (це про кількість іноземних студентів, про збільшення її). Вони навчаються цього року 25 відсотків російською мовою в університетах, їх це задовольняє. І якщо ми подивимося, в нас є ще більша кількість хотіли би навчатися російською мовою. Французькою мовою у нас є величезний попит на навчання, тому що це країни, франкомовні країни Африки, які дійсно хотіли би приїхати на навчання, навчатися тут французькою мовою, і є університети, які підготували відповідні програми. І майже 60 відсотків у нас іноземних студентів навчаються англійською мовою.

Тепер я хотіла би звернути увагу стосовно областей. Якщо ми подивимося на топ п'ять областей за кількістю іноземних студентів, де навчаються іноземні студенти, це, перша – Харків, Київ, Одеса, Дніпро і Запорізька область. Це п'ять областей, де іноземні студенти, виходячи з аудиторії, на жаль, не чують української мови. І перше, на що вони нарікають, наприклад, Узбекистан, який у нас понад 2 тисячі студентів узбецьких, які приїжджають до нас і кажуть, так, ми приїхали навчатися, все добре, ми вивчаємо українську мову, виходимо на вулицю – і нас ніхто не розуміє. Це питання іноземних студентів чи це питання країни?

_____. (Не чути)

ШАПОВАЛОВА О.О. Ні, це питання не гумору. І на жаль, вони, більшість з них, 90 відсотків повертаються після першого року навчання назад в Узбекистан. Про це ви чомусь не говорите. Ми говоримо про Казахстан. У нас на сьогодні 114 студентів з Казахстану, 114. А знаєте, скільки їх в Росії? 65 тисяч 237. 65 тисяч казахських студентів в Росії, і у нас – 114!

_____. *(Не чути)*

ШАПОВАЛОВА О.О. А як ви думаєте? Таджикистан. У нас цього року була величезна делегація вперше в Україні. Понад 80 університетів України взяли участь у великій виставці в Таджикистані, представили українську освіту в Таджикистані. Станом на 1 січня 134 студенти з Таджикистану навчаються в Україні. В Росії ця цифра понад 26 тисяч. 26 тисяч студентів із Таджикистану в Російській Федерації.

_____. *(Не чути)*

ШАПОВАЛОВА О.О. Пробувала. 280 – в Україні і 680 – в Росії. Втричі, да? Тобто, якщо ми беремо 134 студента з Таджикистану, множимо їх на 3, навіть більше, хай буде 600 студентів, але не 26 тисяч, правда ж? 26 тисяч і 134. Я ще раз повторю...

_____. *(Не чути)*

ШАПОВАЛОВА О.О. Вони навчаються російською мовою, тому що для них ця мова є конкурентною і вона їм потрібна потім для навчання. Якщо ми говоримо про стипендії. 26 студентів з Таджикистану у нас здобувають стипендії, навчаються українською мовою. 26, а могло бути 50. Бо їх насправді держава Україна і кожен з нас, податки хто платить, виділяється 50, а вони навіть їх не використовують. Чому вони не використовують ці стипендії. В Росії надають таких стипендій 15 тисяч для навчання іноземних студентів, 15-16 тисяч – для навчання іноземних студентів щороку. І вони майже всі завжди зайняті. А до нас вони не їдуть, тому що вони кажуть, пробачте, ми не можемо витратити зайвий час на вивчення іноді мови, яка нам потім, як вони вважають, може бути не настільки потрібна, як англійська, французька або інші мови. Це неправильно. І тому я дуже вдячна, ще раз повторюю, що тепер усі іноземні студенти будуть вивчати українську мову протягом усього періоду, дуже на це сподіваюся.

Таким чином, коли ми говоримо про іноземних студентів, у Росії їх майже 300 тисяч. Є спеціальна програма зі збільшення іноземних студентів, і до 2024 року їх має бути в Росії 425 тисяч. У нас іноземних студентів на сьогодні 76 тисяч, понад 76 тисяч. І якщо ми говоримо про російську мову як компонент цього законопроекту, ми знову ж таки можемо говорити про франкомовні країни, звичайно, й інші, але на сьогодні ми говоримо саме про ці.

Стосовно, до речі, післядипломної...

_____. *(Не чути)*

ШАПОВАЛОВА О.О. У Сполучених Штатах Америки є можливість вибрати мову. І якщо ви подивитесь, де навчаєтесь...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, одну секунду. Пані Олена, будь ласочка, я вас дуже прошу. У нас дуже атмосфери високої поваги один до одного в комітеті. Я вас прошу, давайте дамо слово доповідачам закінчити свою доповідь. Ми до обговорення всі перейдемо. Я вас дуже прошу.

Пані Олена, будь ласка, продовжуйте.

ШАПОВАЛОВА О.О. Повірте, я теж стримуюсь.

Якщо ми говоримо про Сполучені Штати Америки, я, звичайно, впевнена в тому, що там є можливість вибору мови. І ви про це знаєте.

А ще ви знаєте, в який університет подає найбільша кількість українців за кордоном? Це університет у Кракові Анджея Моджевського. І вони пропонують... ні, не, на жаль, не варшавський, не найкращі університети, а саме приватний університет Анджея Моджевського. Там найбільша кількість українців за кордоном. І вони пропонують навчання трьома мовами: російською, українською і англійською, і, звичайно, польською, це навіть я просто, я маю на увазі, серед іноземних мов. І вони зробили програму українською мовою для того, щоб українці туди поїхали. І найбільша кількість українців, які виїжджають за кордон в університети, саме в університети, вони навчаються в цьому університеті, тому що для них створили комфортні для них умови. Чому ми не можемо створити комфортні умови для 15 тисяч 718 студентів з пострадянських країн, які на сьогодні є в Україні, і можуть приїхати ще більше? Їм потрібні візи? Ми говоримо про франкомовні програми? Супер, я за те, щоб збільшувати кількість студентів із

Марокко Однак, на жаль, спроможності посольства видати ту велику кількість віз немає. Нам або треба збільшувати посольства і всі інші програми або просто цього немає можливості. Тому ми можемо звернути увагу виключно на тих студентів, які можуть приїхати до України, не отримуючи візи, це безвізові країни, і для яких отримання візи не є складним, тобто вони не входять в... з країн ризикової еміграції, як Африка, Азія, ну, багато країн з цих регіонів. Тобто це країни пострадянські, які ми повністю втратили і будемо втрачати далі. Вони ще залишаються, просто тому що залишаються ще регіони, де вони навчаються в комфортних собі умовах і за свої гроші, не за гроші платників податків України, а свої гроші, які вони привозять як інвестори в Україну, можуть їх вкладати і мають право вибирати свою мову. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Олена.

Петро Мусійович Куліков – голова спілки ректорів закладів вищої освіти України. Петро Мусійович, будь ласка.

КУЛІКОВ П.М. Да, дякую, Сергій Віталійович.

І доброго дня, шановні народні депутати! Я висловлю штрихом таким, що я проїхав багато країн, був у Таджикистані, Узбекистані, Киргизстані, ну, майже... Азербайджані і де зустрічався з випускниками нашого навчального закладу. Скажу, що один із навчальних закладів Таджикистану очолює наш випускник, інший – в Узбекистані очолює і також в Киргизстані. Там потужні діаспори. І, звичайно, одна проблема, це чому вони їдуть до нас, тому що знову ж питання в мові. Я абсолютно підтримую Юлію Миколаївну, вона з державницьких позицій. Тому що ми розглядаємо навчання це як інвестиція. І мене здивувало те, що Міністерство фінансів зробило зауваження, що це збитки. Ну, якщо вони так рахують, то ми так і живемо. Тому що надо боротися за те, щоб надходили інвестиції. А освіта – це одна із таких, ну, я вважаю, що достойних, можна поставити... прибуткових цікавих позицій для збільшення бюджетних видатків.

Тому я підтримую, не я, а спілка ректорів, ми обговорювали це питання, ту позицію, яку висловила Юлія Миколаївна. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Петро Мусійович.

Я надам ще слово, якщо є з нами на зв'язку Сергій Рябенко, це представник Уповноваженого з питань української мови Тараса Кременя.

Будь ласка, пане Сергію, вам слово.

РЯБЕНКО С.Д. Доброго дня, шановні члени комітету! Чи добре мене чуто?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чудово.

РЯБЕНКО С.Д. Доброго дня! Дуже дякую комітету за можливість висловити позицію Уповноваженого із захисту державної мови. Власне, підтримуючи загалом ту ідею, що держава має зробити певні кроки на те, щоб збільшити кількість іноземних студентів, які навчаються у наших вишах, разом з тим, проаналізувавши основний законопроект 5727 та два альтернативних до нього, ми вважаємо, що зазначені законопроекти в існуючій редакції, на нашу думку, потребують все ж таки певного доопрацювання. І в цій редакції не радили би їх ухвалювати у Верховній Раді, і комітету так само рекомендувати їх Верховній Раді ухвалювати за основу. Поясню, що мається на увазі.

Повністю підтримую думку про те, що студенти, які їдуть здобувати навчання в Україні, в тому числі вони обирають для себе комфортну мову, і мову, яку, власне, на далі вони зможуть використовувати у своєму житті. Але існуюча редакція Закону "Про вищу освіту" стаття 48 вони надають можливість закладам вищої освіти провадити таку освіту для іноземних студентів англійською мовою. Англійська мова, як ми знаємо, вона одна з найбільш поширених у світі. Тому щодо того, чи будуть ті студенти конкурентними, чи буде ця мова для них надалі потрібна, я думаю, відповідь очевидна, міняти навряд чи щось потрібно.

Що стосується можливості, як сказано у пояснювальній записці до законопроекту 5727, щодо навчання іншими офіційними мовами ЄС, таких як французька, там, здається, був приклад студентів із Марокко, то знову ж таки, я би хотів звернути увагу шановних членів комітету на те, що Закон "Про вищу освіту" саме стаття 48 в частині використання мови в закладах вищої освіти і загалом у сфері вищої освіти, вона відсилає ще до двох законів, які існують в цій сфері, - це Закон "Про освіту" і це, власне, Закон "Про забезпечення функціонування української мови як державної". І, власне, статті цих двох законів, а саме 7 стаття Закону "Про освіту" і 21 стаття Закону "Про забезпечення функціонування

української мови як державної", вони надають можливість закладам вищої освіти, власне, проводити навчання тих чи інших дисциплін на їхній розсуд також офіційними мовами Європейського Союзу додатково до англійської мови.

Тому ми вважаємо, що це питання, якщо воно, така проблема дійсно існує, то вона цілком вирішується в межах існуючого законодавчого поля, і не потребує якогось додаткового внесення змін до Закону "Про вищу освіту".

Що стосується, власне, виховання іншими мовами, насамперед мовою країни, яка визнана Україною державою-агресором, мова йде про Російську Федерацію, все ж таки з точки зору того, що сьомий рік ми маємо війну з цією країною, напевно, не зовсім правильно буде державі Україна створювати умови для ще більшого поширення мови цієї країни на території нашої держави. Тому просив би членів комітету, власне, врахувати таку позицію Уповноваженого під час прийняття рішення, і все ж таки не рекомендувати ці законопроекти Верховній Раді ухвалювати без доопрацювання. Дуже дякую. У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Сергію.

Колеги, переходимо до обговорення народними депутатами. Я думаю, що вже всі стейкхолдери... Чекайте. Це буде обговорення зокрема і членами комітету, і іншими народними депутатами. Ми заслухали всіх стейкхолдерів. У мене запитання спочатку до членів комітету. Чи є запитання до тих, хто доповідав? Є.

Наталія Романівна, будь ласка.

ППА Н.Р. У мене є питання про те, яким чином 25 відсотків студентів сьогодні навчаються російською мовою? Вони порушують закон, викладачі? Справді вважаю, що цей закон, перш за все, не про студентів, а про викладачів. Це питання, в якому вони хочуть бути інформаційному світі глобальному українському, і мовою спілкування основною глобальною світу англійською чи російською? Якою мовою вони викладають, українською, англійською чи російською? Для мене незрозуміло, як 25 відсотків сьогодні студентів порушують закон. Дякую. ... *(Не чути)*

ГРИШИНА Ю.М. А можна я відповім на це питання.

ППА Н.Р. Ні-ні, я маю питання...

ГРИШИНА Ю.М. А, это вы к Лене. Вибачте.

ШАПОВАЛОВА О.О. Я так розумію, це риторичне питання.

ППА Н.Р. Ні, це не риторичне...

ШАПОВАЛОВА О.О. Це відповіді студентів, які вони надали. Ми не питали ... *(Не чути)* Я спочатку почала також і продовжила про п'ять, топ п'ять областей. У Львівській області 2 тисячі 549 студентів в цілому, у Харківській 19 тисяч ...

ППА Н.Р. Ні-ні, я не маю питання до областей...

ШАПОВАЛОВА О.О. Я просто пояснюю, я думаю, що ми знаємо всі реалії України.

ППА Н.Р. І як змінити нам мовну політику, зробити її сильніше викладання, я про це.

ШАПОВАЛОВА О.О. Я думаю, що якість освіти ми сьогодні не обговорюємо, а ми обговорюємо реалії, в яких ми живемо.

ППА Н.Р. Це дуже пов'язане з якістю освіти, те чи до нас приїжджають за послугами освітніми, чи не приїжджають.

ШАПОВАЛОВА О.О. Якщо ми їх надаємо якісно, відповідно до законодавства...

ППА Н.Р. *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, чекайте, давайте ми зробимо, Юлія Миколаївна, давайте ми зробимо запитання-відповіді до стейкхолдерів, а обговорення ми знову-таки... Я знаю, що важко, але давайте нам самим буде простіше. У мене є запитання. Пані Олено, скажіть, будь ласка, яка у нас кількість на сьогодні іноземних студентів, бо я побачив цифру 67...

ШАПОВАЛОВА О.О. Це те, що ви бачили, це цифри, які, пані Піпа, це держстат, це саме студенти. А ми говоримо про іноземців в цілому. До студентів ми відносимо також аспірантів, докторантів, ті, хто навчаються на підготовчому

відділенні з вивчення української мови, таких у нас понад 8 тисяч. І тому в цілому, коли ми рахуємо, станом на 1 січня 2021 року у нас 76 тисяч 548 іноземних студентів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 76, то я приблизно 75 і рахував.

ШАПОВАЛОВА О.О. Із 155 країн світу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А скажіть, будь ласка, у мене запитання, а вони всі навчаються на контракті, навіть ті, хто на підготовчих курсах.

ШАПОВАЛОВА О.О.. У нас є близько тисячі стипендій, які надаються державою Україна, туди входять закордонні українці і...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це по міждержавних угодах.

ШАПОВАЛОВА О.О. Так, і декілька міждержавних угод, ніколи ще не було року, щоб вони всі були використані. Тобто можемо собі знову ж таки уявно уявити, що там 500 стипендій, можливо, надаються, з цих студентів отримують стипендію.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. В мене питань більше нема.

Чи є в когось ще питання і чи готові переходити до обговорення? Тоді готові, хто хоче висловитися з цього питання?

Пане Ростиславе, потім, будь ласка, пан В'ятрович. Хто ще хоче виступити в обговоренні? Іван Григорович. Бачу, але не бачу, Олена Савчук, здається. Оксана, вибачте, мені здалеку не видно. Юлія Миколаївна, Роман Павлович і Олександр Лукашев. Давайте в такому...

Пане Ростиславе, будь ласка, давайте почнемо з вас.

ПАВЛЕНКО Р.М. Дякую дуже, пане Сергію.

Знову про мову. Раз на три-чотири місяці це питання обов'язково має постати, попри те, що в залі ми бачили результативність винесення цього питання. Ми бачимо, навіть атмосфера в цьому комітеті та порівняти тональність, зміст і глибину обговорення 40 хвилин тому і зараз. Тому мені здається, що винесення таких питань, воно, на жаль, породжує ризики, які набагато перевищують удавану

вигоду від запровадження, будемо говорити прямо, російської мови де-факто в університетах, навіть якщо це подекуди легалізація реально існуючого поки що факту. Будемо говорити також про те, що винесення цього питання в зал Верховної Ради точно не сприятиме ані конструктивності роботи, ані змістовності дискусії, якщо, звичайно, не це є метою винесення цих питань для відволікання, можливо, уваги від інших речей. Але давайте говорити предметно по тих аргументах, які звучали. Ми з відсилки до порівняння, наприклад, зі студентами в Російській Федерації і в Україні, мабуть, можна було б зробити висновок, що після запровадження того, що державна мова є мовою викладання в українських вишах, значно впала кількість іноземних студентів в українських вишах. Раніше вона була десь пріоритетна російською, можливо, можна було б зробити такий висновок, а зараз сталася ... *(Не чути)* катастрофа.

Статистика говорить про інше. Абсолютно точно станом на, принаймні ми маємо одні й ті самі дані, очевидно, з одного й того самого джерела, з Міністерства освіти і науки, на 1 січня 21-го року 76,5 тисячі іноземних студентів різного рівня та різних програм навчаються в Україні. У 2018 році, до запровадження закону, їх було приблизно на тисячу менше. Тобто ми бачимо, що запровадження закону не призвело до падіння залучення іноземних студентів в Україну. Більше того, навіть коронавірусна інфекція особливо цьому не завадила. Тому говорити про те, що ми стрімко втрачаємо, ну, це принаймні суперечить цифрам.

Далі. Прекрасне дослідження, я зараз без іронії, Державного центру міжнародної освіти. Тільки я думаю, що коректно було б говорити про різні аспекти цього дослідження і різні результати. Бо станом на початок серпня 21-го року Укрінформ цитує, я так розумію, вас і з тим, що пріоритетами для іноземних студентів у виборі країни навчання, вишу і іншого є: перше – вартість навчання, друге – вартість проживання, третє – визнання українського диплому на батьківщині, четверте – можливість працевлаштування. Як бачимо, мова не є в переліку тих причин, приїжджати чи не приїжджати в Україну, які називають іноземні студенти. Очевидно, якщо спитати там про інші причини, можна отримати інші відповіді. Але принаймні мова не виникає як основний критерій у свідомості цих студентів, аспірантів, слухачів курсів і таке інше, які перебувають на території України, залишають тут свої гроші і потім є, абсолютно слушно прозвучало, амбасадорами українського інтересу на інших територіях. Тому схоже,

що це також не є невбиваємим аргументом. Тому, очевидно, варто звертати увагу на інші аспекти, так, щодо вартості, якості, визнання диплому. Тут ще студенти називають вагу диплому в світі, можливості працевлаштування, мережу контактів, які вони отримують, навчаючись в Україні і так далі, і тому подібне. Тобто фактори, які до мовного питання мають, м'яко кажучи, дуже опосередкований стосунок.

Підводячи ризику... А, і, шановні колеги, дуже важливо ще. Якщо ми виносимо російську мову за дужки, як пропонують колеги – автори альтернативних законопроектів, то, ну, я думаю, на це вичерпно дав коментар представник уповноваженого про те, що чинне законодавство абсолютно дозволяє вирішити це питання без внесення змін до законів. Оскільки напряду стаття 7 Закону "Про освіту", на яку робить відсилку Закон "Про вищу освіту", дозволяє вишам організувати навчання, викладання курсів англійською мовою і іншими офіційними мовами Європейського Союзу. Тобто це питання уже фактично національним законодавством врегульоване. Тому, шановні колеги, я пропоную внесення цього законопроекту не підтримувати і повернути його, як у нас прийнято формулювати, на доопрацювання авторам. Дякую. Чому на доопрацювання авторам, бо дуже цінна ідея з навчанням іноземців українською мовою упродовж всього навчання. От вході доопрацювання оце питання, я думаю об'єднає зал, і ми знову будемо комітетом 300, як у нас заведено. Дякую.

ППА Н.Р. Я не почула останню тезу.

ПАВЛЕНКО Р.М. Останню тезу, щоб відправити на доопрацювання. А, звісно, доопрацювання було би от розвиток тої ідеї про навчання іноземців української мови впродовж усього періоду навчання в українських вишах. Я думаю, що внесення цієї ідеї зал би об'єднало, але не роз'єднало. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Ростиславе.

Володимир В'ятрович, будь ласка.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Доброго дня, шановні колеги! Радий знову бути у вашому комітеті і, на жаль, не радий з тої причини, що причина та сама – спроба русифікації української освіти. І хотілося б вірити, що все-таки інші якісь дискусії,

які будуть відбуватися в цьому комітеті, зокрема за моєю участю, все-таки будуть стосуватися трошки інших тем. Тому що те, що зараз відбувається, по суті, інакше як обманом важко назвати, тому що, обманом, всупереч назві закону, в назві йдеться про врегулювання освітньої діяльності для іноземців, насправді мова йде виключно про навчання іноземною мовою. Обманом, тому що під цим евфемізмом іноземною мовою, насправді мають на увазі саме російську мову. Обманом, тому що насправді цей законопроект взагалі не мали реєструвати згідно Регламенту, оскільки на розгляді парламенту давно є аналогічний за змістом законопроект 3717. Проблема в тому, що, знаєте, два роки тому, в грудні 2019 року, у парламенті справді, було досягнуто широкого консенсусу, який дозволив ухвалити нову редакцію Закону "Про вищу освіту" конституційною більшістю. Насправді, це один з ваших великих успіхів, який готові були підтримати всі депутати.

Зараз цими от законопроектами, які ми зараз розглядаємо, по суті, ми руйнуємо цей консенсус, руйнуємо, тому що насправді консенсус, який маємо зараз, передбачає, що освітній процес здійснюється українською мовою, окремі дисципліни можуть викладатися мовами Європейського Союзу, а в разі потреби виш може запропонувати повністю англomовне навчання. Все це передбачено в чинному законодавстві, жодних якихось потреб вносити якісь зміни немає.

Іноземні студенти можуть навчатися або українською, сприяють поширенню української мови в світі, очевидно, що українська держава має бути зацікавлена в тому, або англійською і таким чином, власне, долучаючись до міжнародної мови освіти і науки. Про це вже сьогодні говорилося, нагадаю все-таки, що зараз близько 80 відсотків, а на перших курсах близько 90 відсотків іноземців у наших вишах – це студенти з-поза меж колишнього Советского Союзу, які не знають ні української, ні російської мови. І навіть з цих близько 10 відсотків іноземних абітурієнтів, які є вихідцями з колишнього Советского Союзу, Закавказзя і Середньої Азії, для них російська теж не є різною мовою, тобто їх теж треба спонукати вивчати цю російську мову.

Я не розумію, чому в Києві, в Ужгороді іноземні студенти можуть навчатися українською чи англійською, а в Харкові – ні. Я думаю, що справа тут не в студентах, справа все-таки у викладачах і ректорах, які, не бажаючи змінюватися самі, вирішили змінити закон під свої русифікаторські звички. Власне, те, що сьогодні тут прозвучало, що 25 відсотків студентів, попри те, що вже два роки діє

закон, таки використовують в навчальному... тобто викладачів, перепрошую, таки використовують російську мову, і є свідченням того, що маємо, власне, порушення закону, яке зараз от цим законопроектом просто хочуть зафіксувати і легалізувати.

Під іншим номером рік тому група депутатів, зокрема з Харківщини, вже намагалася протягнути ідентичні законопроекти. Парламент його не підтримав, відправивши на повторне перше читання. А замість повторного першого читання 3717 ви реєструєте аналогічний за змістом проект, що взагалі є кричущим порушенням Регламенту, і намагаєтесь протягнути вже новий проект.

На жаль, ми стали свідками тут маніпуляцій, коли справді чомусь кількість університетів, кількість студентів, які хочуть вчитися за кордоном, порівнювали тільки з Росією, нібито, власне, російська мова є головним чинником, який дозволяє студентам вибирати російські університети. Якщо говорити і порівнювати з іноземними студентами, давайте порівнювати якщо не з Сполученими Штатами, де, напевно, такий більше потенціал, давайте, можливо, більш співмірне якість... з Польщею, давайте з Великою Британією, до прикладу, порівнювати. Там справді більше студентів їде. От чому ми програємо Великобританії? Напевно, не через українську мову, яка заважає, все-таки, напевно, якісь інші є причини. Тому я закликаю колег припинити поширення фейків про те, що нібито українська саме мова чи англійська мова в Україні заважає іноземцям навчатися українською або англійською мовами.

Я звернувся, до речі, до Міністерства освіти із запитанням: скільки студентів припинили своє навчання в Україні через проблеми з мовою українською чи англійською? Отримав відповідь: нуль. Тобто немає таких випадків, тобто це проблема абсолютно надумана і, на жаль, цю надуману проблему ми зараз розглядаємо на комітеті, потім будемо виносити її в зал, потім будемо, очевидно, на жаль, збурювати цим суспільство, попри те, що справді ситуація з Україною, з українсько-російськими стосунками є складною, попри те, що ми прекрасно розуміємо, що в українсько-російських стосунках питання мови є теж дуже важливим, тому що, на жаль, російська мова використовується як зброя проти України. Попри те, що маємо зовсім свіжі рішення Конституційного Суду України, де ідеться про те, що питання української мови є питанням національної безпеки. І, на жаль, зараз ми готові грати проти України, посилюючи присутність російської мови в Україні, прикриваючи це нібито якимись можливими прибутками для

України, які насправді, як показали цифри, озвучені моїми колегами пані Наталією, паном Ростиславом, насправді просто вигадані. Тому закликаю в жодному випадку не підтримувати русифікацію вищої освіти в Україні. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Володимир.

Іван Григорович. Ні, Лукашев останній. Да, да, пані Оксана, я бачу. Іван Григорович, будь ласка, але з мікрофоном, це важливо.

КИРИЛЕНКО І.Г. Друзі, мені важко, важко говорити, бо не перший раз виносимо. Друзі, вузлики на пам'ять, я про молодих, надзвичайно перспективних політиків, яких я дуже люблю і поважаю, це щиро. Перший вузлик на пам'ять вам, ми присягу з вами приймали, що в присязі написано? Що в присязі написано народного депутата?

_____. *(Не чути)*

КИРИЛЕНКО І.Г. Друзі, наші сини і дочки на передовій. А в нас передова тут, в нас ідеологічна передова. Ні в кого нема такого статусу ідеологічної передової, як у народного депутата, який прийняв присягу. Я на сторожі їх поставлю слово. Слово – це значить букву закону. Ми у війні, 100 тисяч на кордоні зараз, це демонстрація сили, це залякування – це що? Ми розглядаємо питання, як наче немає війни, як наче все нормально. Рахуємо мільйони чи пів мільярда доларів, які приїжджають якими в країну. А ми порахували, скільки їде з країни мільярдів реальних? Ногами молодь голосує за нашу політику, ногами їде з України навчатися за межі України і залишається там. І це вимірюється не десятками тисяч, а мільйонами. У нас же 6 мільйонів співвітчизників, це ж не люди похилого віку виїхали з України, навчаються там тієї мови і залишаються там. Друзі, ми за це подумали? Ми подумали за іноземців, які щось нам привозять, а за те, скільки ми вивозимо, ми навіть слова не говоримо. Це четвертий вузлик.

П'ятий вузлик. А питання врегульовано. Ми для чого до нього повертаємося знову? Воно врегульовано. Відповіді є в Конституції, в законах України, є відповіді. Я за дужки виношу 25 процентів кого посадили, і чи є стаття кримінальна за це. Немає. Ніхто нікого не посадив, ніхто нікого, як кажуть, не привлек. Ні, я пропоную, а чого ми втручаємося в цю ситуацію, ми задали запитання, а хто – немає відповіді. А де це, скільки, що, де ці викладачі. Чого ми

втручаємося в цю діяльність? Ми ж проголосували за автономію вузів. Якщо вони це питання якось вирішують, якось ці люди навчаються, ще раз говорю, хоч одна кримінальна справа за це є, що 25 відсотків навчаються російською мовою?

ГРИШИНА Ю.М. Давайте надамо їм цю автономію, щоб вони могли обирати заклад освіти...

КИРИЛЕНКО І.Г. Останній вузлик на пам'ять, друзі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дайте, будь ласка, завершити Івану Григоровичу.

КИРИЛЕНКО І.Г. Останній вузлик на пам'ять. Є символи держави – герб, прапор, а є фундамент і наріжний камінь цього фундаменту – мова. Друзі, давайте не підточувати фундамент, який ще німічно стоїть. Давайте не виносити в зал те, що в суспільстві потім теж знаходить відображення, непросте відображення.

Молодий юний політик, виключай мікрофон... *(Не чути)*

ЛУКАШЕВ О.А. А чого не слышно?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Олександр Анатолійович, у нас традиційно Іван Григорович останні пару слів вирішив сказати без мікрофона. Але я думаю, що ви точно зрозуміли, що це не для протоколу. Да, ми ж усі знаємо Івана Григоровича і дуже поважаємо його звички, нам вони навіть дуже приємні.

Пані Оксана Савчук, будь ласка.

САВЧУК О.В. Доброго дня, колеги! Я хочу звернутися сьогодні до всіх членів комітету. Я є народним депутатом, позафракційна, представляю Івано-Франківщину. І це питання досліджувала, що стосується іноземних студентів. Оскільки в нас теж є багато іноземних студентів у вузах, і досить високий рівень освіти, який надають наші вузи, і в нас дійсно велика конкуренція. Оскільки ми знаходимося поблизу того ж кордону з Польщею, ми повинні дійсно боротися за якість того, щоби наші студенти все ж таки залишалися в нас.

І не питання мови дозволяє нам отримати ще більшу кількість студентів. Це є зовсім інші речі. Це є питання того, наскільки студенти в першу чергу отримують дипломи і тими дипломами вони в майбутньому можуть у своїй країні себе реалізувати. Ми навіть бачимо, що дуже багато іноземних студентів залишаються

після того ще в Україні, значить, їм імпонує наші закони, наша мова, і вони тут дехто залишається і створюють сім'ї, і проживають.

Тому сьогодні чи є проблема, наприклад, викладання українською і англійською? Сьогодні цієї проблеми немає. Можливо, вона є в тих вузах, де викладачі свідомо не хочуть переходити на вивчення англійської мови і, боюся навіть сказати, на вивчення української мови. І вони ще живуть за тими принципами, коли вони вважають, що все могло бути так, як колись. Але ми з вами чудово розуміємо, що так, як колись, вже не має бути і немає, ми повинні рухатися в ногу із часом. Розуміємо також, що ми країна, яка воює, і наші основні принципи сьогодні в тому числі – це є просто якісне викладання або англійською, або українською мовами. І це, я вважаю, і має бути головною позицією нашого парламенту нашого скликання, який вже мав би покласти в цих мовних питаннях крапку і думати сьогодні на цьому комітеті над тим, як би ми мали в наступному бюджеті закласти кошти для того, щоби ця мова українська розвивалася, щоби розвивалися українські програми для того щоби навпаки більшість студентів обирали українську мову навчання, а не англійську, наприклад. Ми би мали з вами дискутувати про те, як би ми мали, власне, поширювати цю мову своїм же ж власним прикладом, не потрібно повернутися до минулого. Повірте, більшість університетів абсолютно якісно працюють з тим, що вони на вибір вибирають.

І, до речі, я спілкувалася навіть з великою кількістю іноземних студентів, які сказала, що українську мову вони вивчили спокійно за шість місяців. Вони зі мною вільно розмовляли українською, хоча вони представляли різні, в тому числі і Нігерія, і Індія, і які вивчили б повноцінно українську мову, і навіть краще, ніж деякі викладачі, які все життя живуть в Україні. Тому я би дуже просила членів комітету, щоби не поверталися до цих таких поганих, розколюючи наше суспільство законопроектів, бо немає тих коштів, які можна поррахувати, які є ціною майбутнього розвитку нашої країни. Ми цих коштів не заробимо ніколи. Ми краще заробимо, коли ми будемо підтримувати власну ідентичність, дати, звичайно, університетам можливість розвиватися, але точно не зачіпати мовне питання. Я все ж таки сподіваюся, що сьогодні в комітеті законопроекти про те, що потрібно вернути російську мову у вузи, не наберуть підтримки, вони взагалі не будуть підтримані. Дуже велике прохання до всіх членів комітету.

І дякую вам, пане голово, за слово.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Оксано.

Роман Павлович Грищук, будь ласка.

ГРИЩУК Р.П. Тут важко щось додати після Івана Григоровича. Якщо коротко, друзі, проблема іноземних студентів – це корупція при вступі, це корупція в університеті і це фіктивність навчання. Це основна проблема, а не мова. Коли в них у посольстві просять гроші, коли в них за проїзд просять гроші, коли їх всі стрижуть – це їх, вони про це мені розказують. Вони не розказують мову навчання. Якість освіти.

Мені здається, що Президенту соромно, коли приїжджає і розказують, що в нас підробні дипломи дають або про корупцію розказують. Мені здається, що це гірше, коли Президент спілкується з представниками інших держав, таких як Малайзія, як Азербайджан. Були ж уже кейси, там не про мову, там питання про корупцію і про якість освіти. Тому ми про це маємо говорити.

Давайте я розкажу особисту історію. Ви пам'ятаєте, чим я займався до того, як потрапити в Раду, це було телевізійне шоу. Два сезони ми зняли російською мовою. І тут от виходить закон, ай-ай-ай, переходить на українську мову. У нас величезна аудиторія в ютубі в Росії, ми туди транслюємо наші проукраїнські тези. І я дуже-дуже був незадоволений цим законом. Дуже, тому що моя позиція була: так ми ж воюємо, мы ж туда говорим, мы ж рассказываем, что Крым наш, что все остальное. Була моя позиція, ми перейшли на українську мову, ми втратили величезну кількість аудиторії, от вся російськомовна, вона майже пішла. Проте тільки з часом я зрозумів, що це було правильне для нас рішення. Ми не можемо зараз боротися на рівних з імперією, з імперською країною, яка проти нас воює. Ми не можемо з нинішньою якістю освіти України, з корупцією, з усім іншим боротися за тих студентів.

Це неправильне порівняння. Росія проводить імперську політику. Казахстан, країни Середньої Азії, вони завжди були в полі інтересів. Ми не можемо порівнювати цю історію. Я за те, щоб ми конкурували якістю, я за те, що ми конкурували комфортом, в тому числі для цих іноземних студентів і відсутністю корупції, цифровізації, щоб... Якщо дитина хоче до нас приїжджати навчатися, щоб це було просто для неї зробити, а не приходити в посольство і не платити нікому гроші, щоб це було автоматизовано. Ми ж тут, пані Юля, збирались рік

тому зі Службою безпеки України, доручення Прем'єр-міністру було і все інше. Куди далі, які результати цієї нашої роботи?

ГРИШИНА Ю.М. У нас є результати, у нас створена платформа...

ГРИЩУК Р.П. О'кей. Ну, бачите...

ГРИШИНА Ю.М. ...просто інша тема.

ГРИЩУК Р.П. Ні, дивіться, якщо ми просто говоримо про те, що іноземні студенти мають збільшуватися, мають їхати до нас, то для мене це основна тема, а ми третій чи четвертий раз заходимо про мову. Друзі, знову ж таки дуже поляризоване суспільство у нас зараз темою вакцинації, ми бачимо це під Радою, мова – це і ще один елемент, який поляризує максимально. Ми робимо небезпечну штуку, вчергове виносячи це до зали, тим що ще одна тема жорстка для поляризації. Я не буду послідовно підтримувати законопроекти про навчання російською мовою. Проте і одне, гарна норма з приводу вивчення української мови і те, що на підкомітеті, я не знаю, Сергій Віталійович, ще додасть свою ідею, яка прозвучала на підкомітеті, з приводу по завершенню шести років навчання тестування знань, українська як іноземна, це була шикарна ідея.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Романе.

Хто ще з членів комітету? А, Олександр Лукашев. Олександр Анатолійович, будь ласка, вибачайте.

ЛУКАШЕВ О.А. Колеги, доброго дня! Дуже така жвава дискусія з актуального питання, і я вдячний всім спікерам, хто долучився до обговорення, про те, що дійсно дискусія є конструктивна. Але хотів би кілька зауважень зробити.

По-перше, не можу я не втриматись, щоб прокоментувати оцю цифру, яку надала пані Олена Шаповалова, стосовно 25 відсотків, які навчаються в Україні стосовно... на російській мові. Я, зокрема, маю досвід викладання, читання лекцій, проведення занять зі студентами з середньоазійських республік – Туркменістан, Узбекистан. І коли я читав їм лекції на... вони були частиною на потоці з українськими студентами, то вони підходили до мене і після першої лекції

просили, ну, відверто просили, що дозвольте нам взагалі не відвідувати, оскільки ми не розуміємо, що ви говорите. А зважаючи, що я завжди підкреслював, що критерієм оцінки на іспиті є саме знання студента, а не рівень відвідування лекцій, то я їм це дозволяв. Може я щось порушував, але це вже строки давності вийшли, як то кажуть. Тому 25 відсотків, ну, якщо ми будемо говорити про Харків, Дніпро, Одесу, Київ, то, ну, це жах щонайменше. Якщо ми намагаємося якось підвести це під вивіску "автономія університетів", друзі, то це правопорушення, і виші наші порушують закон. Вони десь, на рівні особистих контактів залучаючи студентів з колишніх союзних республік, вони їм обіцяють, що не хвилюйтесь, то будете слухати лекції російською мовою. І тому ми маємо вирішити це питання в законодавчому просторі і поставити крапку.

І якщо ми виходимо з того, що мовна політика держави може призводити до подальшої ізоляції українського освітнього простору, ми вже наробили багато помилок, що виштовхуємо українців за кордон в не найкращі європейські виші, давайте погодимось з цим. Якщо ми ще будемо ізолюватися від російськомовних студентів, ми говоримо, це ж не громадяни Російської Федерації, хоча може хтось хоче навчатися в Україні і ласкаво просимо їх до українських вишів. Це є туркмени, киргизи, казахи, це ті люди, які мають по кілька поколінь в рідинах, які навчались ще за радянських часів, а потім за часів української незалежної держави.

Тому, друзі, нам тут необхідно також вирішити відверто, що ми робимо: або ми ізолюємось і викреслюємо не лише російську мову, у нас же ще проблема з тими франкофонами, так? Є в нас і Марокко, Туніс, Алжир – Північна Африка, які мають намагання вчитися в Україні.

Нарешті, я вітаю цей законопроект Юлії Гришиної і колег, що ми хоч підняли це питання. Ми не знаємо, що буде далі, що буде зараз під час голосування в комітеті, а потім в сесійній залі, але ми підняли це питання. Ми маємо відкрити двері України для всіх студентів усього світу. Люди, які мають бажання навчатися в Україні, то Україна як держава і ми з вами повинні створити всі умови для того, щоб врахувати і визнати мовні особливості цих суб'єктів.

Я, безумовно, погоджуюся з колегами в тому плані, що ніякі економічні міркування не можуть йти всупереч з інтересами національної безпеки. Але я ще раз підкреслюю, що туркмен, який вивчає в Харківському університеті імені Каразіна біологію на руском языке, ані поширює "русский мир", ані створює

загрозу національній безпеці України. Друзі, давайте будемо відвертими. Я третій рік уважно спостерігаю за нашими розмовами, за спілкуванням у сесійній залі. Так ось під куполом, на моє переконання, більшість розмов депутатів ведеться російською мовою. Давайте починати з себе. Тут нам, можливо, ми розмовляємо, весь час із трибуни – це одне, одна річ. Давайте я завершую, друзі, я завершую.

Далі, ще я хотів зазначити, що ми все ж таки і не повинні забувати про ті фінансові розрахунки, які втрачає Україна. І також давайте будемо відверті, що ті студенти російськомовні, для яких російська мова – це друга їх мова, а для багатьох фактично друга рідна мова. Як для студентів з Північної Африки арабська і французька мова – це дві рідні мови за фактом. То вони поїдуть ні в провідні американські чи британські та європейські вузи – вони поїдуть у Російську Федерацію. Тому якщо ми так піклуємося про те, щоб щось там ворогові нічого не дісталось, то давайте створимо умови для того, щоб залучати цих студентів в Україну і створювати всі умови для того, щоб кількість цих студентів зростала.

Тому, друзі, я вважаю, що законопроект, запропонований Юлією Гришиною і колегами, він є найбільш оптимальним. І повірте, я тут говорю саме як освітянин, який має досвід співпраці зі студентами з колишніх союзних республік.

А що ми маємо стосовно англійської мови, друзі, так це ж дуже стабільна практика жалюгідна і ганебна, коли всі накупили сертифікатів B2, а мають, англійською можуть тільки прочитати: Michael Jackson, coca-cola, table dance – і все. Це ганьба! Тому давайте спустимся с дерева на землю, я прошу вас, але кожен проголосує так, як йому, за велінням власного серця і розуму. Тому я власну позицію висловив, я буду підтримувати законопроект Гришиної і колег. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олександр Анатолійович.

ППА Н.Р. Я маю до пана Олександра питання. Полягає воно в тому, що була згадана стаття 7 Закону "Про освіту", який зараз дозволяє тим самим французьким студентам, франкомовним студентам з Марокко вивчати більшість курсів французькою мовою. Фактично мій законопроект, як би це ще вносив Закон "Про вищу освіту", але як би можливість у них така є. Як ви це прокоментуєте, згадуючи те, що ви сказали тільки що про франкомовних студентів?

ЛУКАШЕВ О.А. Пані Наталя, я вважаю, що в нас...

ППА Н.Р. І дякую за спілкування українською в кулуарах завжди також.

ЛУКАШЕВ О.А. Так, ну, дякую. Це ж повага до вас, пані Наталю.

Друзі, дивіться, я розумію, що можна знаходити варіанти для викладання французькою мовою. Але і до мене особисто, і на адресу комітету є численні звернення від українських вишів, які просили унормувати це питання саме на законодавчому рівні. А те, що я почув, якщо я правильно почув, що давайте в межах автономії університетів будемо це вирішувати, то я знову підкреслюю свою позицію: це або автономія, або це порушення норм закону, і тут нам також необхідно поставити всі крапки над "і".

ППА Н.Р. Ні, російської там нема, в статті 7 Закону "Про освіту".

ЛУКАШЕВ О.А. Дивіться, пані Наталя, ну, я кажу відверто, що я виступаю за те, щоб і російська мова, як і безліч інших мов нашої планети, були дозволені для викладання іноземним студентам. І особливо хочу відмітити позитивно той момент, що обов'язкове вивчення української мови протягом всього терміну навчання в українських університетах, це є дуже правильним і це є дійсно по-українськи, і нема жодних сумнівів в правильності цієї позиції. Дякую.

ППА Н.Р. З останньою тезою ми повністю згодні, дійшли згоди.

ЛУКАШЕВ О.А. Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олександрє.

Юлія Миколаївна, будь ласка.

ГРИШИНА Ю.М. Колеги, я розумію, що всі вже втомилися, я довго говорити не буду. Я просто буквально декілька тезисів відреагую.

Я, по-перше, вдячна кожному, хто сьогодні тут зараз відстоює свою позицію, я поважаю думку кожного. Я хочу сказати, що сьогодні декілька разів лунав такий важливий тезис проти нашого законопроекту, який полягає в тому, що, не дивлячись на те, що зараз існує обмеження по мовам навчання іноземців, в нас все нормально, в нас не зменшується кількість студентів, а збільшується кількість студентів. Так, це правда, в нас збільшується кількість іноземних студентів. Але вона збільшується завдяки тому, що коли прийшов Президент України Володимир

Олександрович, розуміючи одразу стратегічно яке величезне значення має збільшення кількості іноземних студентів для майбутнього нашої країни, була одразу прийнята програма залучення іноземних студентів в Україну. І саме тому, що Міністерство України й інститут наш кожного дня працює над цим питанням, вопреки тій ситуації, яка є на сьогодні в законодавстві України, збільшується дійсно кількість студентів. Подивіться, яка кількість студентів в усіх країнах світу. Ми значні, ми – величезна країна, в нас більше 20 закладів вищої освіти, можемо мати сотні тисяч іноземних студентів, але, на жаль, пасемо задніх, тому що на сьогодні в нас тільки та кількість, про яку сьогодні говорили.

Хочу сказати про мову агресора. Ви постійно називаєте, коли ми говоримо – ось представники фракції "Європейська солідарність" і "Голос" – ви постійно вживаєте ось це поняття мова агресора. Але я хочу сказати, що ми говоримо про студентів, які приїжджають з пострадянських країн – з Білорусі, з Росії до нас навчатися. Чому ми як політики вішаємо їм на лоба це клеймо: мова агресора?

Люди розмовляють російською мовою, історично так склалося, що ці люди з пострадянських країн, і вони розмовляють російською мовою. Чому ви дозволяєте собі як політики навішувати їм це клеймо і говорити, що мова йде про мову агресора. Ми говоримо про ту мову, на якій розмовляють ці студенти: вони розмовляють російською, хтось французькою і так далі. Вони мають бажання навчатися російською мовою, якщо говорити саме безпосередньо про цих студентів. Ще хочу сказати, що пан В'ятрович говорив, що це не закон, це обман, да, і так далі. Я категорично з тим не погоджуюся. В цьому законі немає жодної норми, яка була б обманом. А ось ви обманюєте, коли говорите про те, що цей законопроект зареєстрований для того, щоб пропагувати і розширяти можливості для російської мови. Це неправда. Це законопроект, який дає можливості залучати більшу, якомога більшу кількість іноземних студентів.

І останнє. Будь ласка, не перебивайте мене, майте повагу. Я закінчую, останній тезис. Це те, про що сказав Іван Григорович, якого теж я дуже поважаю. І це питання теж дуже важливе і дуже чутливе. Він сказав про присягу, яку ми приймали, стоячи за трибуною Верховної Ради, і про те, що на сьогодні в Україні триває війна. В нас дійсно триває війна і ми повинні воювати. Ми, освітяни, з вами, те, що ми можемо зробити зараз – ми повинні воювати за розширення міжнародних можливостей нашої країни, за збільшення людей, які в усьому світі

будуть захищати інтереси України, за підтримку на міжнародній політичній арені, якої нам сьогодні так не вистачає. Ми повинні робити все, щоб ті країни, де на сьогодні студенти віддають пріоритет навчання російській мові, завдяки вивченню української мови протягом п'яти років навчання ставали залученими до української культури, а не відправляти їх навчатися в Російську Федерацію, щоб потім Російська Федерація збільшувала свою армію, своїх амбасадорів. Ми повинні воювати саме за це. І коли я особисто давала присягу за трибуною Верховної Ради, я дійсно говорила про те, що ми повинні захищати інтереси нашої країни. Саме про це цей законопроект. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Прошу, Юлія Миколаївна, намагайтеся не згадувати інших народних депутатів, бо я не можу дати їм репліку. Я вас дуже прошу.

ГРИШИНА Ю.М. Я з великою повагою до Івана Григоровича.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте так, коротко дуже Ростислав Павленко і Володимир В'ятрович ... право на репліку, Іван Григорович, якщо ви не проти.

КИРИЛЕНКО І.Г. Друзі, Юлія Миколаївна, є ціна питання, а є цінність. Це і все. Це моя репліка. Ціна питання і цінності. Корінь слова один і той же, а смисл зовсім інший. Друзі, ми за ціну питання чи за цінності? Тоді у нас різне розуміння цінностей.

ПАВЛЕНКО Р.М. Дякую. Я так само не робитиму другого виступу, а зазначу ще, що за дослідженнями Світового банку один з найбільш негативних факторів в бізнес- кліматі і в іміджі України – це часта зміна законодавства. Ви знаєте, уже встановився консенсус, встановився статус-кво, давайте його тримати і виконувати закон, а не намагатися весь час робити його ревізію. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ростислав. Володимир В'ятрович.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Одне з моїх звинувачень в обмані полягало в тому, що ми не мали б взагалі розглядати цей законопроект, тому що є законопроект 3717, пані Юлія так само є співавторкою, який парламент повернув на доопрацювання.

Так от, у мене питання до пані Юлії. Що із законопроектом 3717?

ГРИШИНА Ю.М. Для того, щоб реєструвати доопрацьований законопроект, є встановлений законодавством конкретний строк, він невеличкий. Ми почали доопрацьовувати цей законопроект і зрозуміли, що нам потрібно більше часу, тому що нам потрібно було провести консультації з інститутом, з Міністерством освіти, з ректорами. Я особисто їздила в регіони, я зустрічалася з послами цих країн, які до мене дзвонили. Тому ми не вклалися в цей місяць, тому і результатом нового законопроекту стала нова норма про посилення вивчення української мови. Тому ми зареєстрували новий законопроект.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Дякую.

За результатами кількох місяців вашої роботи абзац законопроекту збільшився на півтора рядка.

ГРИШИНА Ю.М. Так. И что?

В'ЯТРОВИЧ В.М. Оце те, над чим ви працювали кілька місяців? Це я веду до того, що насправді те, що зараз відбувається, не повинно відбуватися, тому що зараз ми могли розглядати законопроект 3717 і зараз знову-таки депутатів намагаються ввести в оману, представляючи законопроект, про який ми говоримо...

ГРИШИНА Ю.М. Так там немає норми про українську мову, як ви можете таке казати?

В'ЯТРОВИЧ В.М. ...як щось насправді нове. Насправді це законопроект, який фактично на 90 відсотків повторює попередні законопроекти, які були відправлено парламентом на доопрацювання, чого, на жаль, не було здійснено.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги!

ГРИШИНА Ю.М. Але він покращений наявністю там обов'язкового вивчення української мови. Ми для вас старалися.

В'ЯТРОВИЧ В.М. Вже якщо говорити відверто, то тут немає жодного обов'язкового вивчення. Тут речення: "При цьому заклади вищої освіти забезпечують вивчення такими особами державної мови". Забезпечують. Не

зобов'язані. Нічого обов'язкового немає. І вся ця норма є в Законі і про мову, і про освіту.

_____. Внесем правку.

ГРИШИНА Ю.М. Зараз цього немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги! Шановні колеги, будь ласочка! Будь ласочка, колеги! Ми знаходимося в комітеті освіти, науки і інновацій. Я вас дуже прошу, ми толерантний комітет, ми аполітичний комітет, незважаючи на те, які спірні питання ми тут не обговорюємо, в нас завжди панує атмосфера взаємної поваги. Я бачу, що всі висловилися. Я на всяк випадок скажу, напевно, про Закон 3717 як голова комітету, чому ми його не розглядаємо, саме його. Дуже просто, бо є норма Регламенту, згідно якої законопроект, який був відправлений на доопрацювання в комітет, комітет для цього має один місяць. І якщо протягом одного місяця він його не доопрацював – все. Той законопроект був повернутий в комітет, якщо я не помиляюся, влітку, тобто минулий рік, тобто влітку перед канікулами якраз. Тому він не був доопрацьований вчасно комітетом. І при спробі його доопрацювати наш Апарат його не зареєстрував як доопрацьований. Це я вам відповідаю просто по Закону 3717.

Далі. В заключення я би хотів би, напевно... Ви знаєте, що я як більшість, напевно, людей мого віку, які народилися в Києві, я народився в Києві, є двомовними з народження, так вже сталося. Дивіться, і я не буду казати, да, справді можливостей вивчення української мови тоді було менше в Радянському Союзі, звісно, але все одно вивчали. Врешті-решт я став по-справжньому двомовний, бо вільно розмовляю і думаю, і сни мені сняться, вибачте, теж двома мовами час від часу. Тому я це вважаю настільки якоюсь хобою своєю, оскільки перевагою, так само як я вважаю це перевагою потенційною для країни. Дуже мало країн у світі мають дві рідні мови, люди, які мають дві рідні мови. На відміну від держави-країни агресора, які не знають українську мову, ми знаємо їх, на жаль, ми не використовуємо це, ані в нашій війні, ані в гібридній, ані в інформаційній, ані в будь-якій іншій саме ту перевагу, що ми знаємо їх мову, а вони не знають нашу. Це наша проблема, але вона виходить за межі повноважень нашого комітету, я просто хотів би на це звернути увагу.

У мене є одне маленьке питання до пані Олени, якщо можна. Скільки російських студентів навчаються в Україні? Саме з країни-агресора.

ШАПОВАЛОВА О.О. 1 тисяча 184.

ГОЛОВУЮЧИЙ. 1 тисяча 184. Скільки українських студентів навчаються в країні, в університетах країни-агресора?

ШАПОВАЛОВА О.О. 5 тисяч 852.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Російська Федерація, щойно погуглив, бо мав час, називає цифру в 11 тисяч 800 з чимось студентів. В 10 разів більше українських студентів навчається в країні-агресорі станом на зараз, це на сьомий рік війни, вибачте, ніж їх студентів у нас. Шановні колеги ...

ШАПОВАЛОВА О.О. Мої дані були за 2020 рік.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, дайте мені договорити, будь ласка. Я вас прошу. Я вам організую ефір, якщо хочете, на будь-якому з каналів, ви всі можете поговорити між собою, як захочете. Поки ми мали час на обговорення, я подивився дві речі. Перше – це те, що виробляє Україна як держава, – наш ВВП. І подивився світовий ВВП. Частка нашого ВВП світового, я не буду вам зараз задавати питання, на скільки, навряд чи ми вгадаємо, – 0,2 відсотка. Це наш внесок у загальносвітове виробництво товарів і послуг – 0,2 відсотка.

Разом з тим я подивився, скільки міжнародних студентів у світі і скільки іноземних студентів навчається в Україні. Так от наша частка у світовому розподілі міжнародних студентів складає 1,3 відсотка. Ми в 6 разів більше займаємо частину світу в освіті, ніж у виробництві товарів і послуг.

На жаль, за останні 30 років ми втратили величезний свій потенціал в інших галузях. У даному випадку, напевно, найменше, можливо, ми втратили якраз в освіті, тому що ще залишилася велика частка. Але ми втратили цілі галузі свої авіабудування разом з Антоновим, автомобілебудування разом з декількома заводами і так далі, і так далі, і так далі. Ми втрачаємо, втрачаємо і втрачаємо. Я не буду аналізувати причини, чесно, колеги, ми ж не про це. Я про те, що я не хотів би, щоб ми втратили свій освітній потенціал.

Експорт освітніх послуг – це також важливо. Я не буду перелічувати, скільки грошей це приносить в український бюджет, ви всі самі це знаєте. Знаєте, скільки коштує навчання студентів іноземних, знаєте, скільки в нас. Можете легко порахувати, що 4 мільярди на рік отримують українські університети і близько 20 мільярдів на рік отримують місцеві бюджети, в яких знаходиться ці іноземні студенти. Якщо збільшити цю частку вдвічі, то відповідні надходження в них будуть. А я нагадаю, що зараз, наскільки я пам'ятаю, державний бюджет ... *(Не чути)* українських університетів – це 40 відсотків взагалі від всіх надходжень всіх грошей, які заробляють українські університети. Це те, про що ми завжди говоримо, про те, як у нас у бюджеті кожного року не вистачає на фінансування власної освіти, власної науки, розвитку матеріальної бази. І кожен з нас, колеги, говорить саме про це з трибуни. І сьогодні ми знов-таки, коли обговорювали постанову, на жаль, по повній процедурі, але мали час висловитися зокрема і з цих питань. Тому я спокійний щодо цих законопроектів насправді. Просто перший законопроект основний більш ширший, інші менші ширші або більш вузькі як подивитись. Я вважаю, що в даному випадку я би не хотів, щоб ми втрачали можливість. Ми максимально захистили і в Законі 3717, і в Законі, який ми зараз розглядаємо, 5727 автори максимально захистили, що мова йде не про викладання українським студентам, мова йде не про легалізацію російської та інших мов не Європейського Союзу, мова йде про окремі групи іноземців, де чітко це прописано. Да, в нас під час обговорення на підкомітеті справді виникла ідея і, мені здається, вона досить влучна, можна буде доопрацювати до другого читання, щоб їм не видавали дипломи навіть про вищу освіту, якщо вони наприкінці п'ятого курсу або по завершенню навчання, бо вони ж мають вивчати українську мову в українських університетах, не зможуть скласти тест на українську мову як іноземну, який якраз наразі вже розроблений в державній комісії з української мови. Тому всі інші аргументи, колеги, ми почули, ви ж знаєте, як правильно підмітив пан Ростислав, ми раз на пів року повертаємося до цього питання в тому чи іншому вигляді. Значить, воно турбує, значить, воно турбує колег, освітянське суспільство. Я ж не буду казати про кількість звернень, які надходять. Да, воно чітко показує регіональний розподіл цих звернень, воно чітко показує від яких обласних рад заперечення, від яких університетів, від яких університетів підтримка і прохання, і від яких обласних рад підтримка і прохання. Ми все розуміємо, немає

сенсу цього проговорювати, ми ж знаємо, на якійсь агітаційній площадці. Тому, шановні колеги, я вважаю, я вам всім дякую, по-перше, за толерантну дискусію. Це дуже важливо і я дуже вдячний всім гостям, які зараз знаходяться в комітеті, за те, що ми всі разом дотримуємося принципів комітету про взаємну повагу. В залі Верховної Ради буде відбуватися те, що буде відбуватися. Можливо, цей закон не дійде до зали Верховної Ради, але дати можливість, дати таку можливість – це теж площадка для дискусії, парламент зокрема. Тому подивимося, як воно буде.

А зараз, шановні колеги, я вам щиро вдячний за дискусію і пропоную перейти до прийняття рішення. Йдемо по: основний, альтернативний, альтернативний. Як завжди, три опції: за основу, якщо ні – на доопрацювання, якщо ні – відхилити. Немає заперечень?

Шановні колеги, ставлю на голосування проект рішення комітету за результатами розгляду в комітеті проект закону реєстраційний номер 5727 прийняти за основу.

Хто – за, прошу проголосувати.

_____. Сергій Віталійович!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

_____. Я вибачаюся, але щось у мене проблема зі зв'язком і я хотів, за що зараз голосують.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Законопроект 5727 прийняти за основу. Хто – за?

_____. Це там, де автор Гришина і компанія її.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

_____. Все. Да, я за це рішення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Рішення прийнято.

Відповідно проект Закону про внесення змін до статті... Да, вибачте. Скільки утримались? Вибачте, шановні колеги. Скільки утримались? Раз. Хто проти? 3.

Дякую, шановні колеги. Рішення прийнято. Автоматично два альтернативні законопроекти вважаються відхиленими.

Дякую, шановні колеги. Пане Володимире, дякую.

Наступне питання порядку денного, пункт сьомий, проект Закону про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо оприлюднення щорічного звіту керівника закладу вищої освіти та цільових показників діяльності закладу вищої освіти (на підставі реєстраційних номерів 5685 та 5685-1).

Як ви пам'ятаєте, на одному з попередніх засідань комітету при розгляді цих законопроектів ми вирішили прийняти рішення комітетом створити комітетську версію цього законопроекту. Наталія Романівна взяла на себе важку місію координації цього... А ми зараз якраз приймемо рішення і будемо реєструвати.

ПША Н.Р. Так, я коротко, бо ми всі стомилися. Це законопроект, який в має нас підтримку. Суть в тому, що законопроект, автором якого була я, першим, ми наслідок рекомендації ГНЕУ внесли зміни до статті зараз 34 і 79. Перше – це щорічний звіт керівника вищої освіти повинен містити інформацію про рівень досягнення цільових показників, визначених контрактом, станом на 31 грудня, з яким складається звіт. Це про саме ректора. І цільові показники діяльності закладу вищої освіти, досягнення яких повинен забезпечити керівник, механізми перевірки досягнення таких показників, терміни, а також щорічні звіти, які повинні бути на офіційному веб-сайті відповідного закладу вищої освіти. Тобто суть залишилася вся та сама, ми формулювання з вами погодили, просто внесли уточнення і зміни до двох статей. Рішення комітету відповідно є наступним: підтримати підготовлену Комітетом з питань освіти, науки та інновацій редакцію доопрацьованого законопроекту, доручити народним депутатам членам комітету в установленому порядку зареєструвати цей законопроект. Тому я вас всіх запрошую, колеги, як проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо оприлюднення щорічного звіту керівника закладу вищої освіти та цільових показників діяльності закладу вищої освіти та внести на розгляд Верховної Ради згідно статті 110 Регламенту Верховної Ради України.

І друге. Рекомендувати Верховній Раді включити зазначений законопроект до порядку денного сесії, за результатами розгляду прийняти доопрацьований народними депутатами України членами комітету Закон України з назвою про внесення змін до Закону України "Про вищу освіту" щодо оприлюднення щорічного звіту керівника закладу вищої освіти та цільових показників діяльності закладу вищої освіти за основу і в цілому як закон.

Доповідачем від комітету з цього питання зробити, якщо коротко, Піпу Наталію Романівну.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Наталіє Романівно.

Міністерство освіти. Пане Андрію Вітренко, скажіть, будь ласка, як вам доопрацьована версія комітетом?

ВІТРЕНКО А.О. Дякую, Сергію Віталійовичу.

Міністерство освіти і науки в межах компетенції абсолютно підтримує даний законопроект. Ми бачимо його необхідність, тому що в нас у законі прописано КРІ ректорів. Але вони є. І що далі? А цей законопроект він вирівнює цю ситуацію. тому ми його абсолютно підтримуємо. Дякую. *(Шум у залі)*

Не чуто було? Я можу повторити.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, все нормально, у нас вимкнуло світло на 2 секунди, і ми трішки були напружені, чи вас не вибило. Але всі на зв'язку, чудово.

Шановні колеги, є пропозиція лише одна, доручити... Тут мені не подобається рішення комітету, ми вперше це робимо, чомусь, доручити народним депутатам. Доручити голові комітету зареєструвати і через те, що це доопрацьований законопроект. Ми завжди так робили, це порядок Апарату, якщо ви не заперечуєте.

І Наталію Романівну, якщо не заперечуєте (другим підписом поставити, все ж таки це її заслуга), залишити доповідачем Наталію Романівну. Да,

..... *(Не чути)* по цьому законопроекту. Потрібно буде... Дуже прошу не приймати за основу і в цілому. Нам потрібно буде ще подискутувати з приводу того, де оприлюднюються ці КПП. На сайтах університету можна так заховати ці КПП, можна в такій формі їх опублікувати, скан pdf... Це має бути єдиний держборд там, де випускник заходить і порівнює КПП ректорів. Це треба обговорити...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я, до речі, отримав цю пропозицію від цифровиків Міністерства освіти. Єдине питання, що я не готовий одразу ставити це в закон, тому що неіснуючу систему не можна записувати її в закон. Але те, що піти по двом читанням, я так думаю, що це проблема насправді.

ППА Н.Р. Ми можемо написати на офіційному вебсайті: до розроблення єдиної системи... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, є пропозиція примусити голову комітету його зареєструвати.

_____ . *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так. Підтримати підготовлену комітетом редакцію доопрацьованого законопроекту. Доручити голові комітету зареєструвати у встановленому порядку. Звісно, підписати всім комітетом і рекомендувати Верховній Раді прийняти його за основу. Доповідачем визначити Наталію Романівну Піпу. Хто – за? Прошу проголосувати. Дякую, колеги. Одноголосно.

Переходимо до наступного питання. Рішення прийнято.

Восьме. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо військової освіти та науки (реєстраційний номер 5641). Доповідачем є Юлія Миколаївна Гришина. І незважаючи на те, що закон просто пройшов перше читання в парламенті і виглядав, як неважкий, виявився він таким, на який підкомітет витратив багато часу.

Тому, Юлія Миколаївна, будь ласка, презентуйте результати роботи.

ГРИШИНА Ю.М. Дякую, Сергій Віталійович.

Дійсно, ви абсолютно праві. Но ми, вже коли було зареєстровано цей законопроект, ми одразу бачили, що там є, так як його розробляти не освітяни, скажемо так, то ми бачили, що там є достатньо велика кількість моментів таких вузьких, особливих, які пов'язані з освітою, з нюансами такими, які притаманні нашій сфері. Тому, дійсно, ми витратили велику кількість часу і у нас працювала робоча група. І окрім освітян було долучено ще і представники і правоохоронних органів, Міністерства оборони, Служби безпеки України, прикордонники і так далі для того, щоб опрацювати всі ці особливості. Оскільки цей Закон про військову освіту вносить зміни в достатньо велику кількість спеціальних законів.

Тобто у нас і робоча група працювала. Потім на підкомітеті пропрацювали табличку. Зараз ви всі бачите готову таблицю, яка запропонована вам на розгляд до другого читання.

Я пропоную таким чином побудувати роботу. Ми на підкомітеті розібрали абсолютно всі правки. Ми заслухали абсолютно всіх народних депутатів, які прийшли на засідання підкомітету, виступили, подискутували. Ми достатньо велику кількість правок врахували. Велику кількість врахували редакційно. Не врахували тільки ті правки, які суперечать концепції цього законопроекту. Тому я пропоную таким чином, що, можливо, ви подивіться, якщо в когось є якісь, щоб я зараз не йшла по кожній правці, не зачитувала, не називала враховано/не враховано, якщо є окремі запитання або пропозиції, то давайте по конкретних пропозиціях.

ГОЛОВУЮЧИЙ., будь ласка.

ГРИШИНА Ю.М. Я не Володимирівна, але я привикла.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це комплімент. Це на майбутнє, Юлія Миколаївна.

У мене в даному... я не маю заперечень, я був на підкомітеті, коли ми розглядали всю таблицю. Я єдине що, хотів би запитати Міністерство освіти і науки, да, пане Андрію, будь ласка, мені цікава ваша думка, чи ви погоджуєтесь з остаточною версією до другого читання?

ГРИШИНА Ю.М. Я, можна перед Андрієм Олександровичем просто скажу, що у нас ще є, якщо всі там погоджують табличку, то є інша частина питання, у нас є декілька норм, Сергій Віталійович, які на підкомітеті домовилися, що ми їх обговоримо ще на комітеті, тому що нам потрібне комітетське рішення. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Андрію, будь ласка.

Ви остаточною версією стовідсотково опрацювали, тому ваша думка як міністерства освіти, будь ласка.

ВІТРЕНКО А.О. Дякую, Сергій Віталійович.

Шановні народні депутати, шановні друзі! Ми хотіли би, якщо є така можливість, ми опрацювали цю остаточною версією, у більшості з цим ми погоджуємося. Але у нас є декілька невеличких правок. Якщо, щоб я вас не завантажував, чи можна їх в робочому порядку передати, чи треба зараз озвучувати? Як краще порадьте, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Але, якщо є правка Міністерства освіти, щоб ми зараз не витрачали час. Да, є пропозиція тоді, давайте ще раз зробимо підкомітет, переймося всі разом з міністерством.

ВІТРЕНКО А.О. У нас правка до двох пунктів, невеликі правки редакційні до двох пунктів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте подивимося, може... Які?

ВІТРЕНКО А.О. Якщо можна, пункт 22. Будь ласка.

Ось він. Ми хотіли би, якщо, можливо, редакційно вилучити слово "компетентностей та". Чому? Тому що, якщо буде оця "компетентностей та", залишити лише програмних результатів. Тоді заклади вищої освіти з військовими... зі специфічними умовами навчання не будуть звертати увагу на стандарти спеціальностей, і вони можуть їх, скажімо так, не враховувати в своїй діяльності. Враховуючи те, що стандарти військових спеціальностей розробляє велика кількість і там широкий спектр представництва, і військові, і Служба безпеки, і Міністерство внутрішніх справ, то ми вважаємо, що недоцільно це робити, і для того, щоб вони від повідали стандартам спеціальностей, от саме таку правку пропонуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А друга яка, пане Андрію? Це зрозуміло.

ВІТРЕНКО А.О. А друга правка, до пункту номер 12, для того, щоб зуніфікувати термінологію із Законом України "Про наукову і науково-технічну діяльність", а вилучити слова "відповідних наукових досягнень". Ось, да, те, що червоним виділено.

Ось такі, все. А з іншим ми погоджуємося. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Андрію.

Юлія Миколаївна.

ГРИШИНА Ю.М. Ми вже вилучили це, да? Пока Андрій Олександрович говорив, мы уже все вилучили еще заранее.

ВІТРЕНКО А.О. Щиро вдячний, шановна Юлія Миколаївна.

_____. *(Не чути)*

ГРИШИНА Ю.М. У міністерства?

_____. *(Не чути)*

ГРИШИНА Ю.М. Яка правка?

Сергій Віталійович, значит, еще одна правочка от Министерства обороны... от Министерства внутренних справ.

_____. Шановні депутати, стосовно 22-го рядка, стосовно компетентностей. У нас освітні програми формуються не тільки відповідно до стандартів вищої освіти, а також відповідно до професійних стандартів. І компетентності, особливо специфічні, фахові компетентності, вони наповнюються вимогами, які є в стандарті вищої освіти і добавляються ще тими вимогами до випускника, які прописані в професійних стандартах. Тому слово "компетенція" і тому ми і просимо залишити його.

ГРИШИНА Ю.М. Це 22-й рядок?

_____. 22-й рядок.

І стосовно порядку...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Вибачте, тоді так і пропишемо: військові вимоги, які, скажімо, додатково йдуть через офіційні стандарти. Якимось чином. Тому що логіка в тому, що каже Міністерство освіти, є. Цим можна підмінити стандарти.

ГРИШИНА Ю.М. А ми цього не можемо допустити?

ГОЛОВУЮЧИЙ. В жодному разі.

Давайте тоді перефразуємо так, щоб зняти цей ризик. А тому...

ГРИШИНА Ю.М. Як? Да, просто давайте зразу як.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Давайте, комітет, нехай... *(Не чути)* Да, шановні колеги, давайте тоді, якщо немає заперечень, щоб ми зараз не втрачали час, бо все ж таки в нас ще є питання на комітеті, майже три години. Шановні колеги, є пропозиція наступна. Давайте повернемося до питання розгляду цього закону на наступному

засіданні комітету. І зараз зробимо таким чином, щоб Міністерство освіти спільно з іншими стейкхолдерами попрацювало. Але давайте попросимо. Пане Андрію, Андрій Олександрович, я дуже прошу, давайте узгодимо під чутким керівництвом Юлії Миколаївни якийсь час, щоб ми все ж таки зібралися не рядовими спеціалістами, а зібралися тими, хто приймає рішення: Міністерством освіти, комітетом, Міністерством внутрішніх справ, Міністерством оборони за потребою. І узгодили остаточно всі норми закону. Тому що Міністерство освіти, вибачайте, є нашим основним стейкхолдером, нашим профільним міністерством. Ми в першу чергу будемо відстоювати їх інтереси, якщо вони збігаються, в будь-якому випадку не суперечать нашим, скажімо так. Тому давайте ми узгодимо ці питання, знайдемо зручне формулювання і повернемося наступного комітету. Без черги ми розглянемо цей законопроект для того, щоб не затримувати. Немає заперечень? Дякую, шановні колеги. Тоді це питання, ми рішення зараз не приймаємо.

ГРИШИНА Ю.М. Спасибо Министерству образования.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Наступне питання порядку денного, шановні колеги, в "Різноразмірному", але воно дуже важливе і дуже термінове. Щодо підготовки плану законопроектної роботи Верховної Ради України на 2022 рік відповідно до доручення Голови Верховної Ради. Клас, майже закінчили комітет, але ні. Шановні колеги, дивіться, є пропозиції до плану законопроектних робіт. Роман Павлович, голова підкомітетів, це дуже важлива історія. Всі ви дали пропозиції туди. Те, що зведено фінальну таблицю, відверто мені не подобається. Поясню з яких причин.

Я хотів би, щоб ми фінальну таблицю, кожен з нас, якщо можна, ми можемо навіть до п'ятниці це просто опрацювати, або там до завтра опрацювати, або завтра в робочому порядку проговорити, це не потрібно проводити рішенням комітету, наскільки я розумію. Так, це можна просто за підписом голови комітету. Я просто не хотів це підписувати. Я поясню чому.

Тут є законопроекти на 22-й, я підкреслюю, до плану законопроектної роботи на 22-й рік, термін виконання яких стоїть у листопаді 21-го року або в жовтні 21-го року. Так не можна, шановні колеги, це з різних підкомітетів, тому зараз я не буду нікому конкретно... Ні-ні, я розумію, але... Жовтень 21-го, тобто зараз, цього місяця зареєструвати, а план законопроектних робіт на 22-й рік. На

наступний рік план законопроектних робіт, а зареєстровані мають бути зараз. Це перше. По-друге, декілька законопроектів суперечить один одному або дублюють частково. Тому давайте подумаємо, це стосується, здається, оплати праці педагогічних працівників, підвищення там престижності вчительської професії і ще деяких інших, їх можна просто інкорпорувати в одне. І давайте просто коли будемо дивитися на план законопроектних робіт, подивимося на те, що є насправді реалістичним. Ми можемо вписувати, що хочемо, це зрозуміло. Але питання, чи зможемо ми реалістично їх підготувати. Ми колись у 2019 році дуже розраховували, що ми в січні місяці подамо Закон про професійну освіту, в січні 20-го року, зараз уже жовтень 21-го. Да, і я сподіваюсь, що ми зараз тільки виходимо на фінальну версію. Тобто півтора року зайняла розробка закону. Це фундаментальні закони, це стосується Закону про дошкільну освіту, який зараз ми зареєстрували альтернативний до кабмінівського закону, про освіту дорослих, це будуть важкі закони, де буде дискусія. Шановні колеги, я вас дуже прошу, давайте всі передивимося цей план законопроектних робіт. Завтра в залі в робочому порядку узгодимо. Я хотів би просто в обід уже підписати, бо строк виходить сьогодні чи вчора ввечері, щоб ми не підводили Голову Верховної Ради.

І останнє. Я спеціально хотів, щоб відкласти це на фінал нашого комітету, спеціально хотів, щоб ректор Сумського державного університету Василь Данилович Карпуша ще й послухав насправді, чим займається Комітет освіти і науки, які дискусії тут відбуваються, які законопроекти все ж таки проходять. І врешті-решт зробити дуже приємне: нагородити Грамотою Верховної Ради за заслуги перед українським народом. *(Оплески) ... (Не чути)*

ГРИШИНА Ю.М. Колеги, можна одну секундочку, скажу, чому ми нагороджуємо Василя Даниловича. Тому що Василь Данилович очолює Сумський університет, який входить у п'ятірку найкращих українських університетів за міжнародним рейтингом ...*(Не чути)* дуже високих показників, тому це велике досягнення.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дуже важка місія у пана ректора, тому що після попереднього ректора ... *(Не чути)* Ми вас підтримуємо у всьому завжди, тому успіхів. Дякуємо вам.

КАРПУША В.Д. Дякую.

ГРИШИНА Ю.М. Ми вам дякуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, і останнє питання. Вибачте, і останнє питання. Пані Олена, це питання робочої групи. Це дуже важливий момент, Юлія Миколаївна, ми про це говоримо.

ГРИШИНА Ю.М. Зарплати вчителям?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да.

ЛИС О.Г. Колеги, дозвольте коротко і по суті. Я хочу запропонувати розглянути питання створення на базі Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій робочої групи з підготовки проекту Закону України щодо врегулювання питань оплати праці педагогічних працівників з метою створення умов для підвищення їх соціального захисту та підвищення рівня освіти в Україні. І прошу колег вносити пропозиції щодо персонального складу робочої групи. Якщо дозволите, я би визначила, що ці терміни могли би бути, наприклад, два тижні щодо внесення пропозицій до складу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тотальна підтримка. Це те, про що ми завжди говорили, це те, де ми давали декілька разів з минулого року, з початку починаючи, давали Міністерству освіти ... *(Не чути)*

_____ . Я нагадаю, що, да, тут було доручення міністерству. Якщо гора не йде до Магомета...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Значить, комітет візьме цю місію на себе, об'єднає в себе всіх стейкхолдерів, зробить робочу групу і врешті-решт треба просто структурно змінити заробітну плату для того, щоб ми могли її підвищувати.

ЛИС О.Г. Тобто до 17 листопада, так визначимося?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Давайте до 17 листопада подаємо кандидатури, і члени комітету автоматично входять в робочу групу.

_____. Да, це дуже правильна ініціатива. В мене якраз було два питання до Світлани Василівни. Вибачте, що їй довелося чекати так весь комітет, але два питання. Перше, з приводу...

_____. *(Не чути)*

_____. А, не факт, що є. Світлана Василівна, є ще, є ви да? Да. Два питання.

Перше. З приводу того доручення, яке у нас було, про структуру оплати праці, які є напрацювання, нехай ці напрацювання, які міністерські є, щоб вони вже дійшли. Це перше загальне питання.

І друге нагальне питання. До мене декілька уже і народних депутатів зверталися, і вчителів з приводу історії заробітної плати вчителів, які працюють дистанційно, що вони будуть отримувати тільки 70 відсотків від заробітної плати, коли йде... Зверталися до вас, да, ця історія? Будь ласка, підтвердить чи спростуйте цю інформацію, яка шириться з приводу того, що вчителі, деякі департаменти кажуть вчителям: якщо йде школа на карантин або якщо на дистанційне навчання йде через те, що хтось невакцинований, то ці люди отримують 70 відсотків від заробітної плати.

ДАНИЛЕНКО С.В. Я можу сказати з цього приводу, що коли почалася епідемія, ми надали дуже багато роз'яснень, і були заяви наші спільно з профспілкою нашою, ЦК профспілки, і це все прописано в Кодексі про працю. Що якщо не з вини працівника він, ну, не працює, то оплачується як у нас для викладачів, для шкіл, зберігається середня заробітна плата.

_____. *(Не чути)*

ДАНИЛЕНКО С.В. Так, це і в нашій, і галузевій угоді тристоронній. Тому ніяких 70 відсотків ми ніде пояснень таких не давали і про це не знаємо.

_____. Дозвольте, а скажіть, будь ласка, а якщо буде так, як говорять департаменти, інакше це оцінювати, як не з вини працівника, а все ж таки будуть ставити таким чином, що якась опосередкована вина, неповна зайнятість і так далі.

ДАНИЛЕНКО С.В. А в чому вина працівника у локдауні, в карантині?

_____. По Трудовому кодексу.

_____. Дивіться, ми тут всі...

ДАНИЛЕНКО С.В. І наша галузева угода, в ній чітко це прописано.

_____. Ми це знаємо, але чи не буде маніпуляцій?

_____. Чи можуть департаменти трактувати відмову від вакцинування і перехід на дистанційне навчання людини, якщо це з вини працівника він не може отримати заробітну плату.

ДАНИЛЕНКО С.В. Якщо він не вакцинується, я цього зараз не можу вам прокоментувати, тому що цього ніхто зараз, мені здається, не прокоментує. У нас зараз піднімає це питання профспілка наша, про те, що просять хоча б відтермінувати ще на місяць. І чи будемо... про те, що дати хоча б місяць, щоб люди встигли...

КИРИЛЕНКО І.Г. Дозвольте я вам допоможу трошки. Завтра дайте телеграму на місця усім підрозділам по нашій сфері по освіті, смисл який, що останнім часом поширюється така інформація. Вона безпідставна, вона незаконна, тому роз'яснення даємо таке: ніякого не може бути ущемлення прав педагогічних працівників, в тому числі стосовно заробітної плати. Крапка. Телеграму дайте, щоб позакривали роти всі. Телеграму дайте за підписом міністра, члена уряду. Це не відповідь, що ви таке не чули, ви таке не знаєте, у нас є тристороння угода з профспілками. Дайте телеграму міністра – роти зразу позакриваються всі.

ДАНИЛЕНКО С.В. Добре.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, шановні колеги, дякую всім за участь. Пані Світлано, дякую щиро. Пане Андрію, дякую всім колегам. Гарного вечора. Дякую за участь в комітеті.

Засідання комітету вважаємо закритим.